

HRVATSKI SABOR
Odbor za europske poslove

KLASA: 022-03/23-01/81
URBROJ: 6521-31-23-01
Zagreb, 12. lipnja 2023.

D.E.U. br. 22/020

**ODBOR ZA POMORSTVO, PROMET I
INFRASTRUKTURU**
Pero Čosić, predsjednik

**ODBOR ZA INFORMIRANJE,
INFORMATIZACIJU I MEDIJE**
Josip Borić, predsjednik

Poštovani predsjednici odbora,

Odbor za europske poslove na temelju članka 154. stavka 1. Poslovnika Hrvatskoga sabora prosljeđuje na razmatranje Odboru za pomorstvo, promet i infrastrukturu i Odboru za informiranje, informatizaciju i medije stajalište o dokumentu Europske unije iz Radnog programa za razmatranje stajališta Republike Hrvatske za 2022. godinu:

**Stajalište Republike Hrvatske o
Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o mjerama za smanjenje troškova
postavljanja gigabitnih elektroničkih komunikacijskih mreža i stavljanju izvan snage
Direktive 2014/61/EU (Akt o gigabitnoj infrastrukturi)
COM (2023) 94**

koje je Koordinacija za unutarnju i vanjsku politiku Vlade Republike Hrvatske usvojila Zaključkom
KLASA: 022-03/23-07/179, URBROJ: 50301-21/06-23-3 na sjednici održanoj 2. svibnja 2023.

Predmetni Prijedlog uredbe je Europska komisija objavila 23. veljače 2023., u sklopu istoimene inicijative u okviru REFIT-a iz Programa rada Europske komisije za 2022. godinu, te je u tijeku njegovo donošenje u Europskom parlamentu i Vijeću Europske unije.

U skladu s člankom 154. stavkom 2. Poslovnika Hrvatskoga sabora, molim vas da Odboru za europske poslove dostavite mišljenje o Stajalištu Republike Hrvatske najkasnije do 14. srpnja 2023.

S poštovanjem,

PREDSJEDNIK ODBORA
Domagoj Hajduković

U prilogu: - Stajalište Republike Hrvatske o COM (2023) 94
- COM (2023) 94

Na znanje: Informacijsko-dokumentacijska služba (INFODOK)

PRIJEDLOG OKVIRNOG STAJALIŠTA RH

Naziv dokumenta (na hrvatskom i engleskom):

Prijedlog Uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o mjerama za smanjenje troškova postavljanja gigabitnih elektroničkih komunikacijskih mreža i stavljanje van snage Direktive 2014/61/EU (Akt o gigabitnoj infrastrukturi)

Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on measures to reduce the cost of deploying gigabit electronic communications networks and repealing Directive 2014/61/EU (Gigabit Infrastructure Act)

Brojčana oznaka dokumenta: 6845/23

Nadležno TDU za izradu prijedloga stajališta (nositelj izrade stajališta) i ustrojstvena jedinica:

Nadležno tijelo državne uprave: Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture

Ustrojstvena jedinica: Uprava zračnog prometa, elektroničkih komunikacija i pošte, Sektor elektroničkih komunikacija i pošte

Nadležna služba u MVEP (Sektor za Coreper I):

Služba za promet, telekomunikacije, energetiku i zaštitu okoliša

Nadležna radna skupina Vijeća EU:

Radna skupina za telekomunikacije i informacijsko društvo

Osnovne sadržajne odredbe prijedloga EU:

Odredbe Prijedloga uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o mjerama za smanjenje troškova postavljanja gigabitnih elektroničkih komunikacijskih mreža i stavljanje izvan snage Direktive 2014/61/EU (Akt o gigabitnoj infrastrukturi) (u daljnjem tekstu: Prijedlog uredbe), mogu se sažeti kako slijedi:

Članak 1. – Predmet i područje primjene

Područje primjene definira se drukčije od važeće Direktive 2014/61/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 15. svibnja 2014. o mjerama za smanjenje troškova postavljanja elektroničkih komunikacijskih mreža velikih brzina (u daljnjem tekstu: Direktiva 2014/61/EU). Naime, umjesto „mreža velikih brzina” koristi se pojam „mreža vrlo velikog kapaciteta”, a kako bi se napravila poveznica i naglasili ciljevi iz Direktive (EU) 2018/1972 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2018. o Europskom zakoniku elektroničkih

komunikacija (preinaka) (SL L 321, 17. 12. 2018.) (u daljnjem tekstu: EECC) i Strategije za digitalno desetljeće.

Članak sadržava i odredbu o odnosu Prijedloga uredbe i drugih mjerodavnih propisa, na način da propisuje da je u slučaju kada je bilo koja odredba Prijedloga uredbe u suprotnosti s odredbom EECC-a ili Direktive Komisije 2002/77/EZ od 16. rujna 2002. o tržišnom natjecanju na tržištima elektroničkih komunikacijskih mreža i usluga, mjerodavna je odredba tih direktiva.

Ovim člankom također je određeno i da ovaj Prijedlog uredbe ima minimalni harmonizacijski učinak budući da državama članicama (u daljnjem tekstu: DČ) ostavlja mogućnost da zadrže na snazi ili uvedu nove mjere koje su u skladu s pravom EU-a, a koje detaljnije od Prijedloga uredbe promiču zajedničku uporabu postojeće fizičke infrastrukture ili omogućuju učinkovitije postavljanje nove fizičke infrastrukture.

Članak 2. – Definicije

Ovim člankom definiraju se pojmovi koji se, uz pojmove koji se definiraju u EECC-u, upotrebljavaju u Prijedlogu uredbe.

U tom smislu, proširuje se koncept „fizičke infrastrukture” koji uključuje javnu imovinu koja nije dio mreže. Uvodi se nova definicija „svjetlovodne instalacije unutar zgrade” te izmjena oznake „spremno za velike brzine” u „namijenjeno za postavljanje svjetlovodne instalacije”. Dodatno, imajući u vidu razvoj infrastrukturnih operatora kao što su „operatori tornjeva” te njihovu sve važniju ulogu pružatelja fizičke infrastrukture, proširena je definicija „mrežnog operatora”. Također je promijenjena definicija „dozvole” kako bi se obuhvatili svi stupnjevi koji postoje prigodom izdavanja dozvola.

Članak 3. – Pristup postojećoj fizičkoj infrastrukturi

Proširuje se obveza pristupa na fizičku infrastrukturu koja nije dio mreže, ali je u vlasništvu ili pod kontrolom tijela javnog sektora. Također se propisuju iznimke za određene kategorije zgrada (npr. javna sigurnost, sigurnost i zdravlje). DČ daje se mogućnost osnivanja tijela koje će koordinirati pristup imovini koja je u javnom vlasništvu.

Objašnjavaju se razlozi za odbijanje pristupa i izbjegava se dupliciranje obveze pristupa kada je ona određena na temelju EECC-a ili pravila o državnim potporama.

Daje se mogućnost Europskoj komisiji (u daljnjem tekstu: EK) za donošenje smjernica za primjenu odredbe o pristupu.

Članak 4. – Transparentnost u pogledu fizičke infrastrukture

Tijelima javnog sektora propisuje se obveza pružanja minimalnih informacija o postojećoj fizičkoj infrastrukturi, uključujući geolokacijske podatke, u elektroničkom obliku, kroz jedinstvenu informacijsku točku (u daljnjem tekstu: SIP).

Pristup minimalnim informacijama može se ograničiti zbog sigurnosnih i zdravstvenih razloga ili za određene kategorije zgrada. Također, obveza se ne primjenjuje u određenim specifičnim slučajevima kada bi njezina primjena bila nerazmjerna troškovima.

Članak 5. – Koordiniranje građevinskih radova

Građevinski radovi koji se financiraju javnim sredstvima podliježu obvezi koordiniranja s operatorima elektroničkih komunikacijskih mreža i usluga.

EK se daje mogućnost za donošenje smjernica o provedbi odredbe o koordiniranju građevinskih radova.

Članak 6. – Transparentnost planiranih građevinskih radova

Jamči se, kroz SIP, pravo pristupa minimalnim informacijama o planiranim javnim i privatnim infrastrukturnim radovima mrežnih operatora.

Pristup se može ograničiti iz razloga zaštite javne sigurnosti, nacionalne sigurnosti ili poslovne tajne.

Članak 7. – Postupak izdavanja dozvola, uključujući dodjelu prava puta

Uvode se ujednačena pravila izdavanja dozvola i rješavanja zahtjeva za pravo puta (imovinsko-pravnih zahtjeva). Elektroničko podnošenje zahtjeva putem SIP-a postaje obvezno.

EK se daje ovlast za donošenje provedbenog akta za određivanje vrste infrastrukture koja je oslobođena izdavanja dozvola.

Odredba o izdavanju dozvola povezuje se s obvezom transparentnosti na način da mrežni operator ne može podnijeti zahtjev za građevinsku dozvolu ako nije poštovao obvezu transparentnosti.

Uvode se mjere kojima se omogućuje izdavanje dozvola i rješavanje zahtjeva za pravo puta u propisanim rokovima, a na način da se uvodi poseban rok za ocjenu potpunosti zahtjeva, rok za rješavanje o meritumu zahtjeva, prešutno odobrenje (dozvola) te mogućnost naknade štete u slučaju nepoštivanja rokova.

U konačnici, propisuje se da naknade za dozvole i pravo puta ne mogu biti veće od administrativnih naknada.

Članak 8. – Fizička infrastruktura i svjetlovodna instalacija unutar zgrade

Propisuje se obveza osiguravanja fizičke infrastrukture unutar zgrade namijenjene za postavljanje svjetlovodne instalacije, pristupne točke i svjetlovodne instalacije unutar zgrade, u svim novim i obnovljenim zgradama.

DČ se obvezuju donijeti mjerodavne norme ili tehničke specifikacije te mehanizme certifikacije za dobivanje oznake „prikladno za svjetlovodnu instalaciju”.

Članak 9. – Pristup fizičkoj infrastrukturi unutar zgrade

Operatorima elektroničkih komunikacijskih mreža i usluga jamči se pravo završavanja mreže na pristupnoj točki te pristup postojećoj fizičkoj infrastrukturi unutar zgrade. Predviđa se mogućnost odbijanja pristupa fizičkoj infrastrukturi unutar zgrade ako je pristup svjetlovodnoj instalaciji unutar zgrade omogućen na temelju obveza prema EECC-u ili postoji na temelju pravičnih, razumnih i nediskriminirajućih uvjeta, uključujući i cijenu.

EK se omogućuje donošenje smjernica za primjenu odredaba o pristupu.

Članak 10. – Digitalizacija SIP-ova

Pristup SIP-u mora se omogućiti kroz jedinstveni digitalni ulaz (ako postoji više različitih SIP-ova).

Članak 11. – Rješavanje sporova

Omogućuje se podnošenje zahtjeva za izvansudsko rješavanje sporova nadležnom nacionalnom tijelu koje ima pravo donijeti pravno obvezujuću odluku, protiv koje se jamči sudska zaštita.

Članak 12. – Nadležna tijela

DČ moraju imenovati nadležna tijela koja će djelovati nepristrano i neovisno u odnosu na sve mrežne operatore i tijela javnog sektora koja posjeduju ili kontroliraju fizičku infrastrukturu. DČ, koje zadržavaju vlasništvo ili kontrolu nad mrežnim operatorima, moraju učinkovito strukturno razdvojiti funkcije povezane s nacionalnim postupcima rješavanja sporova i funkcije SIP-a od aktivnosti povezanih s vlasništvom ili kontrolom. Nadležna tijela moraju imati odgovarajuća sredstva.

Članak 13. – Postupak odbora

EK-u pomaže Odbor za komunikacije osnovan BECC-om.

Članci 14. – 18. Završne odredbe

Ovim se člancima uređuju završne odredbe Prijedloga uredbe, što obuhvaća odredbe o sankcijama i naknadama štete, izvješćivanju i praćenju, prijelaznim mjerama, stavljanju izvan snage Direktive 2014/61/EU te stupanju na snagu i primjeni ove uredbe.

Razlozi za donošenje i pozadina zakonodavnog akta:

Prijedlog uredbe čini sastavni dio inicijative EK usmjerene na postizanje tzv. gigabitne povezivosti građana i industrije u EU-u do 2030. godine, u skladu s ciljevima Digitalnog desetljeća 2030. (Odluka (EU) 2022/2481 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. prosinca 2022. o uspostavi programa politike za digitalno desetljeće do 2030.). Osim ovoga Prijedloga uredbe, inicijativu čini i Gigabitna preporuka, namijenjena ponajprije nacionalnim regulatornim tijelima za elektroničke komunikacije, te javno savjetovanje o budućnosti sektora elektroničkih komunikacija.

Cilj Prijedloga uredbe je isti kao i cilj trenutačno važeće Direktive 2014/61/EU, koja je u RH preuzeta u nacionalno zakonodavstvo Zakonom o mjerama za smanjenje troškova postavljanja elektroničkih komunikacijskih mreža velikih brzina („Narodne novine”, br. 121/16) (u daljnjem tekstu: ZST) i Zakonom o elektroničkim komunikacijama („Narodne novine”, br. 76/22) (u daljnjem tekstu: ZEK), a to je smanjenje troškova postavljanja elektroničkih komunikacijskih mreža kroz zajedničko korištenje postojeće elektroničke komunikacijske infrastrukture, ali i drugih mrežnih infrastruktura (električna energija, vodovod, željeznička mreža, itd.).

Osim zajedničkim korištenjem, smanjenje troškova namjerava se postići i koordiniranjem infrastrukturnih radova, transparentnošću o položaju infrastrukture, ubrzanim i centraliziranim postupcima izdavanja građevinskih dozvola te radom SIP-a za informacije o infrastrukturi i za podnošenje zahtjeva za dozvole. Važan instrument u postizanju cilja je i mogućnost izvansudskog rješavanja sporova kroz pravno obvezujuće odluke. Također se propisuju obveze osiguravanja fizičke infrastrukture unutar zgrade te njihovo zajedničko korištenje.

EK smatra da je opravdano predložiti donošenje uredbe umjesto direktive jer bi preuzimanje direktive u nacionalna zakonodavstva zahtijevalo previše vremena i ugrozilo postizanje ciljeva zacrtanih do 2030. godine. Osim toga, EK smatra da primjena postojeće Direktive 2014/61/EU u nacionalnim zakonodavstvima nije dala željene učinke.

Za razliku od važeće Direktive 2014/61/EU, ovaj Prijedlog uredbe u cjelini širi područje primjene, daje veća prava operatorima elektroničkih komunikacijskih mreža u pogledu mogućnosti zajedničkog korištenja infrastrukture drugih mrežnih operatora, i to osobito onih u javnom vlasništvu.

Zaključno, posebno treba istaknuti odredbe o građevinskim dozvolama i dozvolama za pravo puta i njihovim naknadama, budući da se uvode jedinstvena, pravno obvezujuća pravila postupanja i rokovi za izdavanje svih takvih dozvola te mogućnost prešutnog izdavanja dozvola, kao i pravo na naknadu štete.

Status zakonodavnog akta:

Prijedlog uredbe je EK predstavila na sastanku Radne skupine za telekomunikacije i informacijsko društvo 7. ožujka 2023. godine, i trenutačno je u fazi početne analize odredaba. U ovom trenutku još nema konkretnih komentara ni prijedloga DČ. Švedsko predsjedništvo Vijeća EU-a planira nastaviti raspravu o Prijedlogu uredbe po člancima.

Stajalište RH:

RH podupire donošenje ove uredbe i njezine glavne ciljeve, uz sljedeće komentare:

Članak 1.

Budući da važeća Direktiva 2014/61/EU nije polučila željene učinke i značajnije doprinijela smanjenju troškova postavljanja elektroničkih komunikacijskih mreža velikih brzina, RH je suglasna da se ovaj cilj pokuša ostvariti donošenjem uredbe kao pravnog oblika kojim će se osigurati primjena ujednačenih pravila na zajedničkom tržištu, a s minimalnim harmonizacijskim učinkom koji DČ ostavlja određeni stupanj fleksibilnosti u propisivanju detaljnijih odredaba koje uređuju predmetnu materiju.

Članak 2.

U odnosu na definiciju „radova opsežne obnove” (engl. *major renovation works*) iz članka 2. točke 9. Prijedloga uredbe, RH predlaže da se zbog pravne sigurnosti i jasnoće izričaja taj pojam, na tom i na drugim mjestima u Prijedlogu uredbe, izmijeni u „opsežne rekonstrukcijske radove” (engl. *major reconstruction works*), a kako bi se isti neprijeporno razlikovao od pojma „značajne obnove” (engl. *major renovations*) koji se koristi u članku 8. stavku 3. Prijedloga uredbe i koji se u skladu s Direktivom 2010/31/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 19. svibnja 2010. o energetske svojstvima zgrada, prvenstveno odnosi na obnovu ovojnice zgrade, dok se „radovi opsežne obnove” (engl. *major renovation*

works) iz ovog Prijedloga uredbe, kao širi pojam, mogu odnositi i na ostale rekonstrukcijske radove.

Nadalje, u odnosu na definiciju „dozvole” iz članka 2. točke 10. Prijedloga uredbe, RH ističe da ne podržava uvođenje instituta „prešutnih dozvola” jer izdavanjem svake pa tako i građevinske dozvole, stranka stječe određena prava, ali i obaveze pa prešutna dozvola otvara prostor pravnoj nesigurnosti. Napominje se i da hrvatsko zakonodavstvo ne poznaje institut „prešutne dozvole” u upravnim postupcima.

Članak 4.

RH načelno ističe da je rok iz članka 4. stavka 2. Prijedloga uredbe prekratak za kvalitetno ažuriranje, pretvorbu u elektronički oblik te stavljanje na raspolaganje minimalnih informacija o postojećoj fizičkoj infrastrukturi, kako su propisane člankom 4. stavkom 1. Prijedloga uredbe te podržava svako produljenje ovog roka.

Članak 7.

RH ne podržava uvođenje instituta „prešutnih dozvola”. Naime, izdavanjem svake pa tako i građevinske dozvole, stranka stječe određena prava, ali i obaveze. Nepoštivanje propisanog roka od četiri mjeseca iz članka 7. stavka 7. Prijedloga uredbe koje rezultira izdavanjem prešutnih dozvola nije primjereno. Osim toga, člankom 7. stavkom 11. Prijedloga uredbe propisano je da operator koji je pretrpio štetu zbog nepoštivanja rokova, ima pravo na naknadu što RH smatra dovoljno primjerenom i poticajnom mjerom koja doprinosi poštivanju propisanih rokova pa zbog iste uvođenje prešutne dozvole nije niti potrebno. Napominje se i da hrvatsko zakonodavstvo ne poznaje institut „prešutne dozvole” u upravnim postupcima.

Članak 8.

U odnosu na pojmove „radovi opsežne obnove” (engl. *major renovation works*) i „značajna obnova” (engl. *major renovations*) koji se koriste u ovom članku, RH predlaže da se umjesto pojma „radovi opsežne obnove” (engl. *major renovation works*), zbog pravne sigurnosti i jasnoće izričaja, koristi termin „opsežni rekonstrukcijski radovi” (engl. *major reconstruction works*), a kako bi se isti neprijeporno razlikovao od pojma „značajne obnove” (engl. *major renovations*) iz članka 8. stavka 3. Prijedloga uredbe koji se u skladu s Direktivom 2010/31/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 19. svibnja 2010. o energetske svojstvima zgrada, prvenstveno odnosi na obnovu ovojnice zgrade, dok se „radovi opsežne obnove” (engl. *major renovation works*), kao širi pojam, mogu odnositi i na ostale rekonstrukcijske radove.

Članak 11.

RH smatra da je rok iz članka 11. stavka 2. točke (b) Prijedloga uredbe prekratak te da nije opravdano da se razlikuje od roka iz članka 11. stavka 2. točke (a) Prijedloga uredbe.

Slijedom navedenog, RH predlaže da rok za rješavanje sporova u vezi s pravima i obvezama utvrđenima u člancima 4. i 6. Prijedloga uredbe te sporova u vezi sa sporazumom o koordiniranju građevinskih radova i pristupu fizičkoj infrastrukturi unutar zgrade također iznosi četiri mjeseca od dana zaprimanja zahtjeva za rješavanje spora, kako je u članku 11.

stavku 2. točki (a) Prijedloga uredbe već određeno za sporove vezane uz odbijanje pristupa ili nepostizanje dogovora glede postojeće fizičke infrastrukture, a budući da se svi ti sporovi u većoj ili manjoj mjeri odnose i na temeljna prava i načela priznata Poveljom Europske unije o temeljnim pravima, kao što su pravo vlasništva, zaštita poslovnih tajni i sloboda poduzetništva, pa nema opravdanog razloga da se o prvima rješava u kraćem, a o drugima u duljem roku.

Članak 14.

U odnosu na članak 14. stavak 2. Prijedloga uredbe RH ističe da nije jasno na koga se ta odredba odnosi te se s njom ne slaže ako se ista odnosi na eventualnu odgovornost države za naknadu štete osobama koje štetu trpe zbog izvršavanja prava predviđenih ovim Prijedlogom uredbe. U tom smislu, RH ističe da je tekst ove odredbe potrebno doraditi na odgovarajući način kako bi bilo jasno tko su adresati ove odredbe, te da je za naknadu štete potrebno ispunjenje temeljnih pretpostavki u smislu postojanja štetnika, štetne radnje, odgovornosti za štetu te uzročno-posljedične veze između štetne radnje i počinjene štete. Također, RH predlaže da se dodatna pojašnjenja za članak 14. unesu i u uvodne izjave, s obzirom da će se članak 14. morati preuzeti u nacionalno zakonodavstvo bez obzira što se radi o Prijedlogu uredbe. S time u vezi, potrebno je zatražiti pojašnjenje pojma štete s obzirom da se čitajući Prijedlog uredbe stječe dojam kako se pod štetom misli na trpljenje zbog dodjeljivanja prava puta kao i na naknadu štete, odnosno kompenzaciju zbog trpljenja izvođenja radova u zgradama te u dijelovima koji su u privatnom vlasništvu. Na ovo nas navodi izričaj stavka 2. članka 14. Prijedloga uredbe koji govori o „financijskoj naknadi osobama koje trpe štetu zbog izvršavanja prava predviđenih ovom Uredbom.“

Članak 18.

Budući da se ovim člankom predviđa primjena uredbe istekom roka od šest mjeseci od dana njezina stupanja na snagu, RH predlaže da se tako predviđeni rok zamijeni rokom od najmanje jedne godine, koji je potreban za promjene u funkcioniranju SIP-a te prilagodbu nacionalnog zakonodavstva (što obuhvaća odgovarajuće izmjene ZEK-a i stavljanje izvan snage ZST-a).

Sporna/otvorena pitanja za RH:

RH ne podržava uvođenje instituta „prešutnih dozvola“. Naime, izdavanjem svake pa tako i građevinske dozvole, stranka stječe određena prava, ali i obaveze pa se uvođenjem ovog instituta otvara prostor pravnoj nesigurnosti. Dodatno, nepoštivanje propisanog roka za izdavanje dozvola nije potrebno „sankcionirati“ uvođenjem prešutnih dozvola obzirom da članak 7. stavak 11. Prijedloga uredbe propisuje da operator koji je pretrpio štetu zbog nepoštivanja rokova, ima pravo na naknadu što RH smatra dovoljno primjernom i poticajnom mjerom koja ima za cilj doprinijeti poštivanju propisanih rokova. Slijedom navedenog, uvođenje prešutne dozvole nije potrebno. Napominje se i da hrvatsko zakonodavstvo ne poznaje institut „prešutne dozvole“ u upravnim postupcima.

Nadalje, RH smatra kako je rok od šest mjeseci za primjenu uredbe propisan člankom 18. prekratak te ga predlažemo zamijeniti rokom u trajanju od najmanje jedne godine, koji je

potreban za promjene u funkcioniranju SIP-a te prilagodbu nacionalnog zakonodavstva (što obuhvaća odgovarajuće izmjene ZEK-a, stavljanje izvan snage ZST-a).

Stajališta DČ i EK:

U ovom trenutku još nema konkretnih komentara DČ. EK zagovara što žurnije donošenje ove uredbe. Švedsko predsjedništvo započelo je rad na analizi pojedinih članaka.

Sporna/otvorena pitanja za DČ i EK:

Dio DČ (FI, DK, AT, PT i NL) protivi se donošenju uredbe umjesto direktive dok su DE i HU izrazile zabrinutost izborom pravnog instrumenta.

Stav RH o spornim/otvorenim pitanjima DČ i EK:

RH podržava donošenje uredbe budući da važeća Direktiva 2014/61/EU nije polučila željene učinke i značajnije doprinijela smanjenju troškova postavljanja elektroničkih komunikacijskih mreža velikih brzina. RH je suglasna da se ovaj cilj pokuša ostvariti donošenjem uredbe kao pravnog oblika kojim će se osigurati primjena ujednačenih pravila na zajedničkom tržištu, a s minimalnim harmonizacijskim učinkom koji DČ ostavlja određeni stupanj fleksibilnosti u propisivanju detaljnijih odredaba.

Postojeće zakonodavstvo RH i potreba njegove izmjene slijedom usvajanja zakonodavnog akta:

Nakon donošenja Uredbe bit će potrebno izmijeniti ZEK, a ZST staviti izvan snage.

Utjecaj provedbe zakonodavnog akta na proračun RH:

Provedba dokumenta imat će utjecaj na proračun RH jer će zahtijevati dodatna ulaganja u svrhu prilagodbe SIP-a i omogućivanja svih funkcionalnosti koje SIP mora imati. Međutim, uspostava SIP-a na način predviđen Prijedlogom uredbe trebala bi donijeti višestruke korisne učinke u smislu poticanja ulaganja i daljnjeg razvoja elektroničke komunikacijske infrastrukture.

EUROPSKA
KOMISIJA

Bruxelles, 23.2.2023.
COM(2023) 94 final

2023/0046 (COD)

Prijedlog

UREDBE EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA

o mjerama za smanjenje troškova postavljanja gigabitnih elektroničkih komunikacijskih mreža i stavljanju izvan snage Direktive 2014/61/EU (Akt o gigabitnoj infrastrukturi)

{SEC(2023) 96 final} - {SWD(2023) 46 final} - {SWD(2023) 47 final}

OBRAZLOŽENJE

1. KONTEKST PRIJEDLOGA

• Razlozi i ciljevi prijedloga

Visokokvalitetna digitalna infrastruktura sve je važniji temelj cjelokupnog gospodarstva, uz elektroenergetsku, plinsku, vodovodnu i prometnu mrežu. Izvrsna i sigurna povezivost za sve u cijelom EU-u postaje preduvjet za ostvarivanje održivih gospodarskih i socijalnih koristi na temelju modernih mrežnih usluga i brzih internetskih veza.

S obzirom na brz napredak digitalnih tehnologija, potrebna su znatna ulaganja u mrežu kako bi se udovoljilo zahtjevima za sve većom propusnošću. U Komunikaciji „Izgradnja digitalne budućnosti Europe”¹ iz 2020. procijenjeno je da samo za digitalnu infrastrukturu i mreže u EU-u nedostaju ulaganja u iznosu od 65 milijardi EUR godišnje. S obzirom na to Komisija je najavila reviziju Direktive o smanjenju troškova postavljanja širokopojasnih mreža² iz 2014.

Velik dio troškova postavljanja mreže posljedica je: i. neučinkovitosti u postupku uvođenja povezane s korištenjem postojeće pasivne infrastrukture (kao što su kabelska kanalizacija, ormarići i antenske instalacije), ii. poteškoća u koordiniranju građevinskih radova, iii. složenih administrativnih postupaka izdavanja dozvola i iv. uskih grla u postavljanju fizičke infrastrukture unutar zgrada. Kako bi olakšala i potaknula uvođenje mreža, Komisija je 2013. predložila Direktivu o smanjenju troškova postavljanja širokopojasnih mreža s usklađenim mjerama za smanjenje troškova postavljanja elektroničkih komunikacijskih mreža velike brzine³.

U međuvremenu su ciljevi digitalne agende na kojima se temelji Direktiva o smanjenju troškova postavljanja širokopojasnih mreža uglavnom ostvareni, ali i zastarjeli. Udio kućanstava koja imaju pristup brzini interneta od 30 Mbps povećao se s 58,1 % u 2013. na 90,1 % u 2021. Međutim, s obzirom na povećanu potrebu poduzeća i građana za nepokretnom i pokretnom poveziivošću vrlo velikog kapaciteta, dostupnost brzine od samo 30 Mbps više nije dovoljna za buduće potrebe. To nije u skladu ni s novim ciljevima utvrđenima u Direktivi (EU) 2018/1972 (Europski zakonik elektroničkih komunikacija, dalje u tekstu „Zakonik”)⁴ u pogledu povezivosti i opće dostupnosti mreža vrlo velikog kapaciteta. Usto, Vijeće je u svojim Zaključcima o oblikovanju digitalne budućnosti Europe od 9. lipnja 2020. naglasilo da je pandemija bolesti COVID-19 pokazala da je brza i rasprostranjena povezivost sve potrebija. Pozvalo je na donošenje paketa dodatnih mjera za potporu trenutačnim i novim potrebama za mrežama, uključujući jačanje mjera u okviru Direktive o smanjenju troškova postavljanja širokopojasnih mreža. Stoga je Komisija u Komunikaciji „Digitalni kompas 2030.: europski pristup za digitalno desetljeće”⁵ postavila ažurirane ciljeve za 2030., koji bolje odgovaraju očekivanim budućim potrebama povezivosti. Ti su ciljevi zatim uzeti u obzir

¹ Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija: Izgradnja digitalne budućnosti Europe ([COM\(2020\) 67 final](#)).

² Direktiva 2014/61/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 15. svibnja 2014. o mjerama za smanjenje troškova postavljanja elektroničkih komunikacijskih mreža velikih brzina (SL L 155, 23.5.2014., str. 1.).

³ Mreže kojima se mogu pružati usluge širokopojasnog pristupa od najmanje 30 Mbps.

⁴ Direktiva (EU) 2018/1972 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2018. o Europskom zakoniku elektroničkih komunikacija (SL L 321, 17.12.2018., str. 36.).

⁵ Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija „Digitalni kompas 2030.: europski pristup za digitalno desetljeće” (COM(2021) 118).

i razrađeni u programu politike za digitalno desetljeće⁶. Programom se utvrđuje upravljačka struktura, uključujući praćenje i mehanizam za blisku suradnju između Komisije i država članica, kako bi EU ostvario svoje opće i digitalne ciljeve do 2030.

Ovim Prijedlogom akta o gigabitnoj infrastrukturi, koji je inicijativa iz Komisijina Programa za primjerenost i učinkovitost propisa (REFIT)⁷, nastoje se ukloniti nedostaci Direktive o smanjenju troškova postavljanja širokopoljnih mreža i pridonijeti troškovno učinkovitom i pravodobnom postavljanju mreža vrlo velikog kapaciteta potrebnom za zadovoljavanje povećanih potreba EU-a u području povezivosti⁸.

- **Dosljednost s postojećim odredbama politike u tom području**

Prijedlog je dio regulatornog okvira za elektroničke komunikacije i u skladu je s drugim zakonodavnim i nezakonodavnim instrumentima, koji su isto tako dio tog okvira⁹. Točnije, prijedlog je u skladu s drugim instrumentima kojima se podupire ostvarenje ciljeva nepokretne i pokretne povezivosti u EU-u (tj. s Europskim zakonikom elektroničkih komunikacija). Dok se Zakonikom uglavnom omogućuje, osim u posebnim slučajevima, određivanje obveza operatorima elektroničkih komunikacija u vladajućem položaju, odnosno sa značajnom tržišnom snagom, na određenom tržištu elektroničkih komunikacija, trenutni se prijedlog odnosi na poduzetnike koji upravljaju elektroničkom komunikacijskom mrežom ili komunalna poduzeća, bez obzira na to imaju li značajnu tržišnu snagu.

Prijedlog je u skladu i s Preporukom o paketu mjera za povezivost donesenom u rujnu 2020., čiji je cilj smanjiti troškove postavljanja mreža vrlo velikog kapaciteta i osigurati pravodoban pristup radiofrekvencijskom spektru za 5G mreže. Na temelju nje države članice dogovorile su u ožujku 2021. paket mjera za povezivost¹⁰ s 22 primjera dobre prakse za smanjenje troškova mreže, koji su u velikoj mjeri uzeti u obzir u ovdje predloženim mjerama.

⁶ Odluka (EU) 2022/2481 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. prosinca 2022. o uspostavi programa politike za digitalno desetljeće do 2030. (SL L 323, 19.12.2022., str. 4.).

⁷ https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12463-Brzi-sirokopoljasi-internet-u-EU-u-preispitivanje-propisa_hr

⁸ Na sve veću potražnju za kvalitetnim i brzim internetom tržište je reagiralo približavanjem svjetlovoda korisniku, a trenutačne, pa čak i buduće „mreže vrlo velikog kapaciteta” zahtijevaju performanse čiji su parametri ekvivalentni onima mreža se temelje na svjetlovodnim elementima barem do razdjelne točke na konačnoj lokaciji.

⁹ Uz Kodeks, okvir upotpunjuju sljedeći akti: Preporuka Komisije (EU) 2020/2245 od 18. prosinca 2020. o mjerodavnim tržištima proizvoda i usluga u sektoru elektroničkih komunikacija podložnima prethodnoj (*ex ante*) regulaciji u skladu s Direktivom (EU) 2018/1972 Europskog parlamenta i Vijeća od o Europskom zakoniku elektroničkih komunikacija (SL L 439, 29.12.2020., str. 23.), Preporuka Komisije od 20. rujna 2010. o reguliranom pristupu pristupnim mrežama sljedeće generacije (NGA) (2010/572/EU) (SL L 251, 25.9.2010., str. 35.) i Preporuka Komisije od 11. rujna 2013. o jedinstvenim obvezama nediskriminacije i troškovnim metodologijama u cilju promicanja tržišnog natjecanja i poboljšanja ulagačkog okruženja u području širokopoljnog pristupa (2013/466/EU) (SL L 251, 21.9.2013., str. 13.). Posljednja dva trenutačno se preispituju.

¹⁰ [Zajednički Unijin paket mjera za povezivost](#) u okviru Preporuke Komisije (EU) 2020/1307 o zajedničkom Unijinom paketu mjera za smanjenje troškova postavljanja mreža vrlo velikog kapaciteta i osiguravanje pravodobnog i investicijski poticajnog pristupa radiofrekvencijskom spektru za mreže 5G radi poticanja povezivosti u cilju pružanja potpore gospodarskom oporavku od krize uzrokovane bolešću COVID-19 u Uniji (SL L 305, 21.9.2020., str. 33).

Usto, prijedlog je u skladu s nedavnim prijedlogom Komisije o Programu Unije za sigurnu povezivost¹¹, čiji je cilj olakšati satelitski širokopojasni pristup u područjima koja su izvan dosega druge infrastrukture nepokretne i pokretne elektroničke komunikacijske mreže.

Naposljetku, prijedlog je u skladu s inicijativama za financijsku potporu postavljanju širokopojasnih mreža u ruralnim, udaljenim i drugim lošije pokrivenim područjima, među ostalim s digitalnim dijelom Instrumenta za povezivanje Europe (CEF i digitalni sektor CEF-a)¹², fondovima za oporavak nakon pandemije bolesti COVID-19¹³ te nacionalnim inicijativama za državne potpore¹⁴. Nove, nedavno donesene *Smjernicama o državnim potporama za širokopojasne mreže*¹⁵ također doprinose ubrzavanju i proširenju postavljanja širokopojasnih mreža jer se njima pojašnjava usklađenost javne potpore s pravilima tržišnog natjecanja.

- **Dosljednost u odnosu na druge politike Unije**

Prijedlog je u skladu s klimatskim ciljevima iz europskog zelenog plana¹⁶ koje su Vijeće i Parlament u lipnju 2021. uključili u Europski zakon o klimi¹⁷. Infrastruktura za digitalno povezivanje ključna je za provedbu zelene i digitalne tranzicije, glavnih prioriteta Komisije. Digitalne infrastrukture bit će presudne za prijelaz na zeleno gospodarstvo jer su važni pokretači energetske učinkovitosti u drugim sektorima. Nadalje, val značajne obnove zgrada do 2030.¹⁸, potaknut ciljevima iz zelenog plana, velika je prilika za postizanje sinergija i opremanje zgrada infrastrukturom visokih performansi, uključujući fizičku infrastrukturu namijenjenu za postavljanje svjetlovodne instalacije i svjetlovodnu instalaciju. Time će se smanjiti neugodnosti za vlasnike zgrada i/ili stanare te omogućiti učinkovitija upotreba nacionalnih sredstava i sredstava EU-a dostupnih za značajnu obnovu fonda zgrada.

2. PRAVNA OSNOVA, SUPSIDIJARNOST I PROPORCIONALNOST

- **Pravna osnova**

Pravna je osnova ovog prijedloga članak 114. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (UFEU). To je ista pravna osnova kao za Direktivu o smanjenju troškova postavljanja širokopojasnih mreža, koja se ovim prijedlogom stavlja izvan snage. To je opravdano jer je cilj trenutnog prijedloga da se dodatno usklade tržišta elektroničkih komunikacija EU-a i poboljšaju uvjeti za uspostavu i funkcioniranje unutarnjeg tržišta.

¹¹ Prijedlog uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o uspostavi Programa Unije za sigurnu povezivost za razdoblje 2023.–2027. (COM(2022) 57 final), 2022/0039 COD, o kojem je 17. studenoga 2022. postignut politički dogovor.

¹² https://hadea.ec.europa.eu/programmes/connecting-europe-facility_en

¹³ https://commission.europa.eu/business-economy-euro/economic-recovery/recovery-and-resilience-facility_hr

¹⁴ Izvješće o provedbi državnih potpora za širokopojasni pristup, <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/d6b8368d-f3dd-11ea-991b-01aa75ed71a1/language-en>.

¹⁵ Komunikacija Komisije – Smjernice o državnim potporama za širokopojasne mreže od 12. prosinca 2022. (C(2022) 9343).

¹⁶ Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Europskom vijeću, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija – Europski zeleni plan (COM(2019) 640 final).

¹⁷ Uredba (EU) 2021/1119 Europskog parlamenta i Vijeća od 30. lipnja 2021. o uspostavi okvira za postizanje klimatske neutralnosti i o izmjeni uredaba (EZ) br. 401/2009 i (EU) 2018/1999 („Europski zakon o klimi”) (SL L 243, 9.7.2021., str. 1.).

¹⁸ Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija „Val obnove za Europu – ozelenjivanje zgrada, otvaranje radnih mjesta, poboljšanje života” (COM(2020) 662 final).

- **Supsidijarnost (za neisključivu nadležnost)**

Iskustvo stečeno provedbom Direktive o smanjenju troškova postavljanja širokopojasnih mreža pokazalo je da se cilj potpune pokrivenosti EU-a širokopojasnim mrežama velike brzine ne može postići direktivom niti ga mogu same postići države članice a da to bude u razumnom roku i uz najučinkovitije korištenje privatnih i javnih ulaganja. Usto, pojedine odredbe Zakonika, ponajprije članak 44., djelomično se preklapaju s Direktivom o smanjenju troškova postavljanja širokopojasnih mreža, pa je potrebno pojednostavniti pravila. Za postizanje gigabitne pokrivenosti do 2030. potrebno je i usklađeno djelovanje svih država članica. Mjere koje su države članice dosad donijele za poticanje postavljanja mreža, posebice za smanjenje troškova i skraćivanje rokova postavljanja, veoma se razlikuju, ponekad čak i u istoj državi članici. Nadalje, očekivanu dodanu vrijednost EU-a bitno smanjuje znatan prostor za isključenja ili izuzeća u raznim okolnostima koje se razlikuju među državama članicama i nepostojanje jasnih smjernica ili zajedničkih načela o različitim mjerama utvrđenima u Direktivi o smanjenju troškova postavljanja širokopojasnih mreža.

Postojeća neujednačena pravila stvaraju zapreke prekograničnim ulaganjima. To ograničava slobodu pružanja elektroničkih komunikacijskih mreža i usluga. Utječe i na funkcioniranje unutarnjeg tržišta, osobito kad je riječ o primjenama koje su po prirodi prekogranične kao što su povezana i autonomna vožnja za koje je potrebna velika rasprostranjenost mreža vrlo velikog kapaciteta. Zbog trenutne situacije operatori elektroničkih komunikacija i drugim dionicima (proizvođačima opreme, građevinskim poduzećima itd.) vrlo teško mogu postići ekonomiju razmjera. Uočeni problemi u ubravanju postavljanja širokopojasnog interneta velike brzine ili budućeg postavljanja mreža vrlo velikog kapaciteta prisutni su u većini država članica, ako ne i u svima. Važne zajedničke mjere protiv tih problema su i smanjenje troškova te pojednostavnjenje administrativnih postupaka. Ovaj prijedlog ne utječe na postupovnu autonomiju država članica da dodjeljuju ovlasti na unutarnjoj razini.

- **Proporcionalnost**

Prijedlog je u skladu s načelom proporcionalnosti i ciljana je mjera politike čiji je intenzitet razmjeran njezinim ciljevima poticanja mreža vrlo velikog kapaciteta u skladu sa Zakonikom i ostvarenju cilja pokrivenosti bežičnim mrežama velike brzine sljedeće generacije čije su performanse barem jednake onima 5G i gigabitnih mreža¹⁹ u skladu s programom za digitalno desetljeće do 2030. Glavna je prednost prijedloga to što će operatorima javnih elektroničkih komunikacijskih mreža omogućiti učinkovitije procese planiranja i ulaganja (a time i postizanje znatne ekonomije razmjera). Usto, ekonomija razmjera i povezane uštede preći će okvire sektora elektroničkih komunikacija i proširiti se na druge industrije (npr. proizvođače opreme, građevinske tvrtke).

Te su koristi moguće uz minimalno administrativno opterećenje. Obveze su ograničene na određene dijelove mrežne infrastrukture u kojima se mogu očekivati znatne uštede (npr. kabeli su isključeni iz definicije fizičke infrastrukture, a time i iz obveza u pogledu pristupa i transparentnosti utvrđenih u ovom prijedlogu)²⁰. Predloženim pravilima uvode se i

¹⁹ Članak 4. stavak 2. točka (a) programa politike za digitalno desetljeće: „svi krajnji korisnici na fiksnoj lokaciji pokriveni su gigabitnom mrežom do zaključne točke mreže i sva naseljena područja pokrivena su mrežama velike brzine sljedeće generacije s performansama barem jednakima 5G, u skladu s načelom tehnološke neutralnosti”.

²⁰ Važnost fizičke infrastrukture za postavljanje mreže utvrđena je i u Europskom zakoniku elektroničkih komunikacija, u kojem je u članku 73. utvrđeno da nacionalno regulatorno tijelo samo uvođenje obveza pristupa toj infrastrukturi na temelju članka 72. (Pristup građevinskoj infrastrukturi) može smatrati proporcionalnim sredstvom za promicanje tržišnog natjecanja i interesa krajnjih korisnika.

proporcionalne prilagodbe (npr. mogućnost odbijanja zahtjeva za pristup pod određenim uvjetima). Prijedlogom se i omogućuju iznimke da se neke obveze ne primjenjuju u određenim okolnostima (npr. pristup određenim kategorijama zgrada u vlasništvu ili pod kontrolom tijela javnog sektora zbog arhitektonske, povijesne, vjerske ili prirodne vrijednosti tih zgrada ili davanje informacija o tim zgradama). Tim se iznimkama doprinosi proporcionalnosti prijedloga i omogućuje odgovarajuća fleksibilnost potrebna da se uvažava nacionalne okolnosti. Nadalje, predloženim mjerama za digitalizaciju relevantnih administrativnih postupaka državama članicama omogućuje se ponovna upotreba i proširenje postojećih digitalnih usluga i platformi na lokalnoj, regionalnoj ili nacionalnoj razini koje imaju istu svrhu i u skladu su s ovom Uredbom.

- **Odabir instrumenta**

Predloženi instrument je uredba. Odabir se temelji na iskustvu s prenošenjem i provedbom Direktive o smanjenju troškova postavljanja širokopoljnih mreža i njezinim dokazano ograničenim mogućnostima za rješavanje utvrđenih dugotrajnih problema, koje su posljedica ne samo pristupa minimalnog usklađivanja s odredbama nego i toga što se nije težilo većem usklađivanju (npr. mnoge su odredbe ostale neobvezne, a drugima, kao što su one o transparentnosti, usklađen je samo minimum elemenata) te sporog i neučinkovitog prenošenja.

Uredba je najbolje rješenje da se ubrza postavljanje mreža potrebnih da Europa bude spremna za digitalno doba. Ta će vrsta akta najviše utjecati na pospješivanje postavljanja gigabitne mreže jer se izravno primjenjuje u svim državama članicama. U digitalnom gospodarstvu koje se strelovito razvija važno je brzo uvesti mjere kojima se smanjuje opterećenje poduzeća i javnih tijela. S druge strane, za prenošenje direktive u nacionalno pravo državama članicama trebalo bi dosta vremena, što bi odgodilo stupanje na snagu predloženih pravila i dovelo u pitanje ostvarenje ciljeva do 2030. Za razliku od direktive, uredba ima izravan učinak, što je važno za pravila koja se uglavnom primjenjuju u poslovnim odnosima pružatelja elektroničkih komunikacijskih mreža i mrežnih operatora.

Komisija stoga podnosi prijedlog uredbe, odnosno Akt o gigabitnoj infrastrukturi, kako bi se spriječile daljnje razlike koje otežavaju pružanje relevantnih usluga na unutarnjem tržištu i poduzećima zajamčila jednaka prava i obveze. To je nužno kako bi se svim uključenim gospodarskim subjektima pružila pravna sigurnost i transparentnost.

Prijedlogom se izvan snage stavlja Direktiva o smanjenju troškova postavljanja širokopoljnih mreža, koja se zbog spomenutih nedostataka vrlo neujednačeno i minimalno provodila. Uredbom, koja obuhvaća sva bitna područja jednostavnijim pravilima i općenito većim stupnjem usklađivanja, ti bi se nedostaci trebali otkloniti, a da se zadrži proporcionalnost i u pojedinim odredbama državama članicama ostavi određena fleksibilnost za specifične nacionalne okolnosti.

3. REZULTATI EX POST EVALUACIJA, SAVJETOVANJA S DIONICIMA I PROCJENA UČINKA

- **Ex post evaluacije/provjere primjerenosti postojećeg zakonodavstva**

Izvešće o evaluaciji Direktive o smanjenju troškova postavljanja širokopoljnih mreža priloženo ovom prijedlogu pokazuje da je ona bila samo djelomično uspješna i učinkovita u ostvarivanju svojih općih i posebnih ciljeva, koji su ipak i dalje relevantni. Iz dosadašnje

provedbe vidljivi su općenito dobri rezultati u odnosu na tri preostala analizirana kriterija: relevantnost, koherentnost i dodana vrijednost EU-a.

Općenito, Direktiva o smanjenju troškova postavljanja širokopojasnih mreža doprinijela je postavljanju brze širokopojasne mreže (ponovno je upotrijebljeno gotovo 100 000 km kanalizacijske i zračne infrastrukture). Kad se djelotvorno primjenjuje, tom se direktivom postavljanje brzih širokopojasnih projekata može ubrzati za nekoliko mjeseci, troškovi postavljanja mogu se smanjiti za 10–30 % i proporcionalno tome može se povećati pokrivenost mrežom.

Najveći napredak ostvaren je u pristupu postojećoj fizičkoj infrastrukturi i povezanim mjerama transparentnosti, a manje se napredovalo u izdavanju dozvola, koordiniranju građevinskih radova i pristupu infrastrukturi unutar zgrade. Nadalje, rezultati u EU-u su neujednačeni i ta direktiva, čak i u područjima s boljim rezultatima²¹, ne ispunjava u potpunosti potrebu za bržim i učinkovitijim uvođenjem elektroničkih komunikacijskih mreža, što utječe na funkcioniranje unutarnjeg tržišta.

Odredbe trenutačne Direktive o smanjenju troškova postavljanja širokopojasnih mreža treba poboljšati kako bi bile usklađenije sa sadašnjim i budućim potrebama u pogledu povezivosti i prioritetima EU-a te kako bi se u potpunosti uzela u obzir tržišna i tehnološka kretanja. Stalne zapreke uvođenju elektroničkih komunikacijskih mreža, nedostatak ujednačenih i digitaliziranih administrativnih postupaka te nedovoljno učinkovite jedinstvene informacijske točke i dalje otežavaju ostvarivanje potencijalnih koristi od mjera smanjenja troškova kojima bi se moglo potaknuti troškovno učinkovitije i brže postavljanje mreža u cijelom EU-u. Visoki troškovi postavljanja mreža vrlo velikog kapaciteta, uključujući svjetlovod do stambenog prostora i srednjopojasnu 5G mrežu, nepovoljno utječu na poticaje za postavljanje i održivost novih postavljanja. Postavljanje mreža u cijelom EU-a znatno je usporeno zbog nedovoljne koordiniranosti različitih tijela nadležnih za izdavanje dozvola, različitih vrsta dozvola potrebnih za postavljanje mreže, neuspostavljenih elektroničkih postupaka podnošenja zahtjeva za dozvole i općeg nepoštovanja rokova za izdavanje dozvola za postavljanje, uključujući dodjelu prava puta.

• **Savjetovanja s dionicima**

Osnovni izvori informacija za pripremu ovog prijedloga bili su pregled literature, informacije o provedbi trenutačnih politika, analize prethodnih aktivnosti praćenja i evaluacije i pratećih izvješća, doprinos dionika te namjenske potporne studije.

Usto, očitovanja dionika prikupljena su putem:

- poziva na dostavu povratnih informacija za plan djelovanja/početnu procjenu učinka (19. lipnja 2020.–17. srpnja 2020.),
- javnog savjetovanja od 2. prosinca 2020. do 2. ožujka 2021., koje se temeljilo na opsežnom upitniku o aspektima koji se odnose na prethodna i buduća razdoblja,
- tematskih internetskih participativnih radionica dionika održane u [siječnju](#) i [veljači](#) 2021.,

²¹ Na primjer, iz izvješća o evaluaciji (radni dokument službi o evaluaciji) vidljivo je da se najveći napredak odnosi na pristup postojećoj fizičkoj infrastrukturi i povezane mjere transparentnosti. Neke su države članice pritom učinile više nego što se zahtijevalo odredbama Direktive i proširile minimalne informacije o postojećoj fizičkoj infrastrukturi.

- mišljenja Tijela europskih regulatora za elektroničke komunikacije (BEREC²²) o reviziji Direktive o smanjenju troškova postavljanja širokopojasnih mreža, koje se odnosi na aspekte prethodnih i budućih razdoblja,
- bilateralnih sastanka, među ostalim sa sudionicima na tržištu i njihovim udruženjima te lokalnim i regionalnim tijelima,
- posebnih radionica u lipnju 2021. i siječnju 2022. u organizaciji konzultanata angažiranih za izradu potporne studije te *ad hoc* anketa/savjetovanja.

Dionici su općenito istaknuli da je visokokvalitetna povezivost imala presudnu ulogu za vrijeme pandemije i gospodarskog oporavka.

Velika skupina operatora i većina poslovnih udruženja istaknula je da postoji potreba za daljnjim usklađivanjem i regulacijom na razini EU-a, posebno u pogledu administrativnih postupaka kao što je izdavanje dozvola, kako bi se prevladala rascjepkanost tržišta. Manji je broj operatora ukazao na potrebu da se državama članicama omogući fleksibilnost u odabiru načina na koji provode i izvršavaju zakonodavstvo EU-a. Javna tijela, uključujući BEREC, prednost daju mjerama na razini EU-a. Pozvala su na usklađivanje samo u mjeri nužnoj za ostvarenje ciljeva i ukazala na određena područja u kojima bi nacionalne mjere bile prikladnije (npr. upute o uvjetima pristupa). Neka javna tijela izrazila su određene dvojbe u pogledu dodatnog opterećenja i troškova povezanih s mjerama transparentnosti i digitalizacije.

U savjetovanjima s dionicima većina je smatrala da je Direktivom o smanjenju troškova postavljanja širokopojasnih mreža stvoren dobar okvir za učinkovitije postavljanje elektroničkih komunikacijskih mreža i da se mjere obuhvaćene tom direktivom smatraju relevantnima. Dionici su, međutim, imali različita stajališta o njezinoj učinkovitosti u ostvarenju općeg cilja smanjenja troškova i bržeg postavljanja mreža.

Naglasili su važnost dostupnosti odgovarajuće fizičke infrastrukture, uključujući nemrežne elemente u vlasništvu ili pod kontrolom javnih tijela, za učinkovito postavljanje mreža, naročito 5G mreža. Tražili su i davanje uputa o poštenim i razumnim uvjetima te o kriterijima za odbijanje zahtjeva za pristup. Upute bi pomogle da se spriječe neopravdana odbijanja zbog dostupnosti drugih održivih načina pristupa.

Većina se dionika složila da bi koordiniranje građevinskih radova moglo smanjiti troškove postavljanja. Iako je BEREC smatrao da je korisno proširiti obvezu koordiniranja na sve (javno i privatno financirane) projekte postavljanja mreža, mnogi su se dionici usprotivili takvom proširenju.

Većina dionika smatra da je dostupnost redovito ažuriranih minimalnih informacija o postojećoj fizičkoj infrastrukturi ili planiranim građevinskim radovima, uključujući georeferencirane lokacije i rute, putem jedinstvenih informacijskih točaka važna za postavljanje mreža. Javna tijela, uključujući lokalna tijela, založila su se za fleksibilnost ponovne upotrebe i poboljšanje uhodanih digitalnih alata u različitim državama članicama, od kojih neki služe i drugim sektorima.

Većina dionika, uključujući mrežne operatore, slaže se da bi pojednostavnjeni postupci izdavanja dozvola, uključujući elektroničko podnošenje zahtjeva za dozvolu, pospješili postavljanje mreža.

²² BEREC (Tijelo europskih regulatora za elektroničke komunikacije) sastoji se od čelnika ili imenovanih visokih predstavnika nacionalnih regulatornih tijela država članica EU-a. BEREC je osnovan Uredbom (EU) 2018/1971 Europskog parlamenta i Vijeća.

Dionici se pozvali i na poboljšanje postojećih pravila o infrastrukturi unutar zgrada, među ostalim da ambicija više ne budu mreže velike brzine nego mreže vrlo velikog kapaciteta/svjetlovodne mreže te da se predloži uvođenje obveze vlasnicima zgrada da postave svjetlovodnu instalaciju unutar zgrade i omogućće joj pristup.

- **Prikupljanje i primjena stručnog znanja**

Komisija se oslonila na namjensku potpurnu studiju koju su izradili ICF SA, Wavestone SA i Centar za europske političke studije uz potporu konzultantskih kuća WIK Consult GMBH i EcoAct²³. U toj su studiji procijenjeni učinci mjera donesenih na temelju Direktive o smanjenju troškova postavljanja širokopojasnih mreža te su uzeti u obzir, prema potrebi, učinci nacionalnih mjera poduzetih za smanjenje troškova postavljanja širokopojasne mreže velikih brzina. Studija je korištena i u pripremi procjene učinka mogućih opcija politike u okviru ove inicijative. Usto, vrijedne informacije o najprikladnijim mjerama i njihovoj primjeni dale su i države članice u nacionalnim planovima djelovanja i izvješćima o provedbi u okviru [paketa mjera za povezivost](#)²⁴, koji sadržava 39 primjera dobre prakse za poboljšanje postavljanja mreža i ubrzanje pristupa spektru za 5G. Naposljetku, Komisija se oslonila na druge izvore informacija utvrđene pregledom literature, uključujući nekoliko studija²⁵ i izvješća²⁶.

- **Procjena učinka**

Sažetak procjene učinka i pozitivno mišljenje Odbora za nadzor regulative dostupni su na internetskim stranicama Komisije²⁷. U procjeni učinka razmatrane su sljedeće opcije politike.

Nulta opcija: Osnovni scenarij

Opcija bez promjene Direktive o smanjenju troškova postavljanja širokopojasnih mreža znači da ne bi bilo dodatnih mjera osim postojećih. Postojeća direktiva i povezani regulatorni i neregulatorni instrumenti provodili bi se kao dosad. Taj bi se pristup mogao nadopuniti dijeljenjem primjera dobre prakse, što bi se poticalo inicijativama za razmjenu (npr. paket mjera za povezivost). Pretpostavlja se da bi se u opciji bez promjene postavljanje mreža nastavilo, ali da bi uočena fragmentacija i dalje postojala, pri čemu postavljanje mreža ne bi bilo tako djelotvorno i učinkovito kao što bi moglo biti, a ciljevi povezivosti do 2030. bili bi upitni.

Prva opcija: ažuriranje, pojašnjenje i usklađivanje (minimalni pristup)

²³ Studija za potporu evaluaciji trenutačnih mjera na europskoj i nacionalnoj razini za smanjenje troškova postavljanja elektroničkih komunikacijskih mreža i za pripremu procjene učinka koja će se priložiti inicijativi EU-a za preispitivanje Direktive 2014/61/EU.

²⁴ [Zajednički Unijin paket mjera za povezivost.](#)

²⁵ Kao što su [Study on implementation and monitoring of measures under the BCRD](#) (Studija o provedbi i praćenju mjera na temelju Direktive o smanjenju troškova postavljanja širokopojasnih mreža) (SMART 2015/0066); [White paper on EU broadband Plan challenges and opportunities](#) (Bijela knjiga o izazovima i prilikama plana EU-a za širokopojasni pristup), Analysis Mason 2019.

²⁶ Kao što su [2020 Summary Report of Best Practices - Outcome of phase 1 of the work of the Special Group for developing a common Union Toolbox for connectivity](#) (Sažeto izvješće o primjerima dobre prakse za 2020. – ishod prve faze rada posebne skupine za razvoj zajedničkog paketa mjera Unije za povezivost); [Izvješće Europske komisije iz 2018. o provedbi Direktive o smanjenju troškova postavljanja širokopojasnih mreža](#); [Izvješće BEREC-a o provedbi Direktive o smanjenju troškova postavljanja širokopojasnih mreža](#); [Izvješće BEREC-a o određivanju cijena za pristup infrastrukturi i građevinske radove u skladu s Direktivom o smanjenju troškova postavljanja širokopojasnih mreža.](#)

²⁷ Procjena učinka i mišljenje Odbora za nadzor regulative objavljeni su na [internetskim stranicama EUR-Lex.](#)

U okviru ove opcije predlaže se usklađivanje Direktive o smanjenju troškova postavljanja širokopojasnih mreža sa Zakonikom (područje primjene su mreže vrlo velikog kapaciteta umjesto mreža velikih brzina), pretvaranje nekih mjera koje su trenutačno dobrovoljne u obvezne mjere (transparentnost, izdavanje dozvola) i pojašnjenje određenih odredbi kako bi se uskladila različita tumačenja država članica (dozvole, javno financirani projekti koji podliježu koordiniranju građevinskih radova i to što je imovina koja podliježe obvezama u pogledu značajne tržišne snage ili državnih potpora isključena iz paralelnih obveza pristupa na temelju te direktive). Opcija se temelji na zamisli da bi se malom revizijom direktive, u kombinaciji s primjenom dobre prakse iz paketa mjera za povezivost i ostatkom regulatornog okvira za elektroničke komunikacije, poboljšala njezina provedba. To bi se poboljšanje postiglo djelomičnim rješavanjem problema nepostojanja ili nepotpunih informacija o postojećoj fizičkoj infrastrukturi te kašnjenja i visokih troškova postupaka izdavanja dozvola.

Druge mjere da se ukloni više zapreka, što bi omogućilo brže i učinkovitije postavljanje elektroničkih komunikacijskih mreža kako je utvrđeno u izvješću o evaluaciji i javnom savjetovanju, ne bi se provodile.

Druga opcija: proširenje i jačanje mjera u odnosu na direktivu, isključivanje mreža vrlo velikog kapaciteta iz obveza

Ta opcija uključuje ono što je predloženo u prvoj opciji, ali u obliku uredbe. Usto, njome se proširuje područje primjene obveza pristupa na (nemrežnu) fizičku infrastrukturu u vlasništvu ili pod kontrolom javnih tijela (osim ako bi to bilo neproporcionalno) te bolje uređuju obveze izdavanja dozvola (npr. privremeni rokovi, nacionalna izuzeća od dozvola i paralelna obrada dozvola i prava puta). Za razliku od treće i četvrte opcije, ovom se opcijom mreže vrlo velikog kapaciteta izuzimaju iz obveza koordiniranja pristupa i građevinskih radova radi rješavanja problema poticanja ulaganja (npr. neodrživa replikacija mreže).

Treća opcija (najpoželjnija): proširenje i jačanje mjera u odnosu na direktivu uz djelomično usklađivanje

U okviru treće opcije uglavnom bi se zadržale mjere iz druge opcije te bi i ona bila u obliku uredbe (uključujući proširenje područja primjene obveze odobravanja pristupa nemrežnoj imovini u javnom vlasništvu i mjere koje se odnose na dozvole). Međutim, umjesto da se omogući izuzeće za infrastrukturu mreža vrlo velikog kapaciteta, njome bi se utvrdila jasnija pravila o ključnim aspektima pristupa fizičkoj infrastrukturi i koordiniranja građevinskih radova (kao što su „poštenu i razumni” uvjeti pristupa, alternativni načini pristupa i raspodjela troškova za koordinirane građevinske radove). Tom bi se opcijom riješio problem neodržive replikacije mreže tako što bi se jasnije definirali razlozi za odbijanje pristupa fizičkoj infrastrukturi ili slučajevi u kojima bi se zahtjevi za koordiniranje građevinskih radova mogli smatrati neopravdanima, odnosno ograničilo bi ih se na specifičnije okolnosti nego u drugoj opciji. Takva bi pravila bila popraćena uputama na razini EU-a radi dosljedne primjene i usklađenog pristupa sličnim problemima. U okviru te opcije utvrdilo bi se da bi pravila i postupci za izdavanje dozvola trebali biti usklađeni na nacionalnoj razini, uz podršku jedinstvene kontaktne točke kojoj bi se pristupalo putem jedinstvene nacionalne digitalne ulazne točke, da bi dozvole po mogućnosti trebalo prešutno odobriti, a naknade za dozvole ograničile bi se na administrativne troškove. Postavljanja na koja se primjenjuju izuzeća od dozvola utvrdila bi se na razini EU-a, a postupci izdavanja dozvola bili bi usklađeni na nacionalnoj razini. Tim bi se usklađenijim pristupom riješili problemi pretjerane složenosti, vremenskih okvira i troškova dobivanja dozvola.

Kako bi se poboljšala transparentnost i pristup informacijama, u okviru treće opcije proširili bi se zahtjevi za informacije o postojećoj fizičkoj infrastrukturi, osim ako bi to bilo neproporcionalno, i o planiranim građevinskim radovima (proaktivno obavješćivanje o svim planiranim građevinskim radovima). Oba skupa informacija morala bi biti dostupna u digitalnom obliku na platformama i, ako je moguće, međusobno povezana. Naposljetku, kako bi se riješio problem nedostatka odgovarajuće infrastrukture unutar zgrada i pristupa toj infrastrukturi, u okviru te opcije svako novo (ili opsežno obnovljeno) kućanstvo moralo bi imati infrastrukturu unutar zgrade namijenjenu za postavljanje svjetlovodne instalacije i svjetlovodnu instalaciju. Tom bi se opcijom omogućili i normizacija fizičke infrastrukture unutar zgrade na nacionalnoj razini i davanje uputa o pristupu infrastrukturi unutar zgrade na razini EU-a.

Četvrta opcija: proširenje i jačanje, obuhvaćanje privatne imovine u cijelosti i potpuno usklađivanje

Četvrtom opcijom uvelo bi se maksimalno usklađivanje na razini EU-a. Uredba bi uključivala sve mjere iz treće opcije. Usto, obveze u pogledu pristupa i transparentnosti proširile bi se na imovinu privatnih nemrežnih operatora (npr. poslovne zgrade), a obveze koordiniranja građevinskih radova na projekte koji se ne financiraju javnim sredstvima. Tom bi se opcijom zahtijevala uspostava jedinstvene digitalne platforme za postojeću fizičku infrastrukturu, planirane građevinske radove i, opcionalno, postupke izdavanja dozvola. Naposljetku, tom bi se opcijom propisala obveza normizacije fizičke infrastrukture unutar zgrade na razini EU-a (u usporedbi s normizacijom na nacionalnoj razini iz treće opcije).

S obzirom na sve kriterije procjene, treća opcija vjerojatno će bolje ispuniti ciljeve politike. Njome se postiže i najveća dodana vrijednost EU-a, a državama članicama se pritom jamči uloga u utvrđivanju specifičnih slučajeva u kojima se obveze ne bi trebale primjenjivati na njih (npr. zbog pripadanja kategorijama utvrđenima u uredbi koje iz nekoliko razloga potencijalno ne podliježu obvezama ili zbog toga što bi naposljetku bile neproporcionalne). Stoga se čini da se trećom opcijom postiže najbolja ravnoteža između kratkoročnih troškova provedbe i srednjoročnih koristi te ograničavaju nepotrebna regulatorna opterećenja.

• **Primjerenost i pojednostavnjenje propisa**

Predloženim mjerama podupire se program REFIT i ostvaruju ciljevi pojednostavnjenja i smanjenja administrativnog opterećenja. S nekoliko se predloženih izmjena nastoji razjasniti, racionalizirati i pojednostavniti pravila i postupke, pomoći stranama da lakše razumiju svoja prava i obveze te doprinijeti sinergijama (na primjer, kod koordiniranja predloženog za obnovu zgrada radi povećanja energetske učinkovitosti). Prijedlogom se omogućuje i davanje uputa na razini EU-a (pristup fizičkoj infrastrukturi, uključujući fizičku infrastrukturu unutar zgrade, te neki kriteriji za pravila za pristup i koordiniranje građevinskih radova). Te bi upute trebale olakšati dosljednu provedbu pravila i rješavanje mogućih sporova.

Prijedlog povlači određene kratkoročne ukupne troškove uglavnom za uprave. Oni su povezani s uspostavom usklađenih postupaka izdavanja dozvola i digitalnih ulaznih točaka/platformi za obradu dozvola te pružanje informacija i davanje pristupa informacijama. No nakon što se oni uspostave, očekuje se da će uredba omogućiti godišnje smanjenje administrativnih troškova za operatore elektroničkih komunikacijskih mreža (procijenjeno na otprilike 40 milijuna EUR godišnje). Te će se uštede ostvariti boljim pristupom mrežnoj i javnoj nemrežnoj fizičkoj infrastrukturi (oko 24 milijuna EUR godišnje) i obradom zahtjeva za dozvole (približno 15 milijuna EUR godišnje). Uštede će ostvariti i javna tijela, uključujući općine (nema procjena). Te bi se koristi mogle proširiti na druge sektore (izvan sektora

elektroničkih komunikacija) budu li platforme za dozvole implementirane i korištene u tim sektorima, kao što je već slučaj u nekoliko država članica. Usto, građevinska poduzeća imala bi koristi od izrade normi za infrastrukturu i instalacije unutar zgrada, kojima bi se trebala zajamčiti učinkovitija ugradnja „svjetlovođa do stambenog prostora” u novim i opsežno obnovljenim zgradama (bez procjene)²⁸.

- **Temeljna prava**

Prijedlogom se u potpunosti uzimaju u obzir prava i načela priznata u Povelji Europske unije o temeljnim pravima. Predložene mjere ponajprije su u skladu s člankom 16. (Sloboda poduzetništva), člankom 17. (Pravo na vlasništvo) i člankom 37. (Zaštita okoliša).

4. UTJECAJ NA PRORAČUN

Prijedlog uredbe ne utječe na proračun Unije.

5. DRUGI ELEMENTI

- **Planovi provedbe i mehanizmi praćenja, evaluacije i izvješćivanja**

Praćenje provedbe temeljit će se na izvješću o provedbi uredbe koje će se podnijeti Europskom parlamentu i Vijeću pet godina nakon datuma stupanja na snagu. To će izvješće sadržavati sažetak učinka mjera i procjenu napretka u ostvarivanju ciljeva Uredbe, među ostalim i to bi li i na koji način Uredba mogla dodatno doprinijeti ostvarenju ciljeva u području povezivosti do 2030. utvrđenih u programu politike za digitalno desetljeće. U tu svrhu Komisija može zatražiti informacije od država članica na temelju relevantnih pokazatelja i mehanizma za periodično prikupljanje podataka, koje će sastaviti Odbor za komunikacije osnovan na temelju Direktive (EU) 2018/1972.

- **Detaljno obrazloženje posebnih odredaba prijedloga**

Članak 1. – Predmet i područje primjene

Člankom 1. ažurira se područje primjene Direktive o postavljanju elektroničkih komunikacijskih mreža iz 2014., tj. mreže velike brzine zamjenjuju se mrežama vrlo velikog kapaciteta u skladu s novim ambicijama iz Zakonika i ciljevima u području povezivosti iz programa za digitalno desetljeće.

Članak 2. – Definicije

Taj članak sadržava dodatne definicije uz one navedene u Zakoniku, uključujući mrežu vrlo velikog kapaciteta. Njime se proširuje pojam „fizičke infrastrukture” tako da se obuhvati javna nemrežna imovina i uvodi nova definicija „svjetlovodne instalacije unutar zgrade”, a fizička infrastruktura unutar zgrade „prilagođena vezi velike brzine” zamjenjuje se fizičkom infrastrukturom unutar zgrade „namijenjenom za postavljanje svjetlovodne instalacije”. Nadalje, uzimajući u obzir brz razvoj pružatelja bežične fizičke infrastrukture kao što su poduzeća koja pružaju pasivnu infrastrukturu (engl. *tower companies*) i njihovu sve važniju ulogu kao davatelja pristupa fizičkoj infrastrukturi prikladnoj za instaliranje elemenata bežičnih elektroničkih komunikacijskih mreža, kao što je 5G, definicija „mrežnog operatora” proširena je tako da se njome, uz poduzetnike koji pružaju ili su ovlaštene za pružanje elektroničkih komunikacijskih mreža i operatore drugih vrsta mreža, kao što su prometna,

²⁸ Prilog 1. potpornoj studiji koju su pripremili ICF SA, Wavestone SA i CEPS uz potporu konzultanata WIK Consult GMBH i EcoAct (vidjeti bilješku 22.), posebno odjeljci 1.3., 2.3. i 4.3.

plinska ili elektroenergetska, obuhvate poduzetnici koji pružaju povezanu opremu, pa se na njih odnose sve obveze i koristi utvrđene u Uredbi, osim odredbi o fizičkoj infrastrukturi unutar zgrada i pristupu. Mijenja se i definicija „dozvole” kako bi se uzelo u obzir nekoliko razina donošenja odluka koje ponekad postoje u postupku izdavanja dozvola te se pojašnjava da se građevinski radovi odnose na „postavljanje elemenata mreža vrlo velikog kapaciteta” radi lakšeg korištenja u cijelom tekstu.

Članak 3. – Pristup postojećoj fizičkoj infrastrukturi

Člankom 3. proširuje se obveza pristupa na fizičku infrastrukturu koja nije dio mreže, ali je u vlasništvu ili pod kontrolom tijela javnog sektora. Njime se uređuju i iznimke za određene kategorije zgrada (npr. iz razloga javne sigurnosti, zaštite i zdravlja) te se uvodi mogućnost da države članice osnuju tijelo za koordiniranje pristupa javnoj imovini.

Pojašnjavaju se razlozi odbijanja pristupa i izbjegava udvostručavanje obveza pristupa ako su one već određene za istu imovinu na temelju Zakonika/pravila o državnim potporama.

Komisiji se omogućuje davanje uputa o primjeni odredaba o pristupu.

Taj se članak temelji i na presedanu utvrđenom u članku 57. Zakonika za ugradnju bežičnih pristupnih točaka kratkog dometa.

Članak 4. – Transparentnost u pogledu fizičke infrastrukture

Člankom 4. propisano je da mrežni operatori i tijela javnog sektora u čijem je vlasništvu ili pod čijom je kontrolom fizička infrastruktura pružaju minimalne informacije, uključujući georeferencirane informacije, o postojećoj fizičkoj infrastrukturi putem jedinstvenih informacijskih točaka u elektroničkom obliku.

Pristup tim minimalnim informacijama mogao bi se ograničiti, na primjer, iz sigurnosnih razloga ili na određene kategorije zgrada. Isto tako, obveza pružanja minimalnih informacija ne bi se primjenjivala ako bi se na temelju analize troškova i koristi utvrdilo da je neproporcionalna.

Članak 5. – Koordiniranje građevinskih radova

U članku 5. pojašnjava se da se obveza koordiniranja građevinskih radova odnosi na građevinske radove koji se „u cijelosti ili djelomično financiraju javnim sredstvima”.

Utvrđuje se da bi se zahtjevi za koordiniranje građevinskih radova trebali podnijeti najmanje dva mjeseca prije podnošenja konačnog projekta i navode slučajevi u kojima se zahtjev za koordiniranje građevinskih radova može smatrati neopravdanim.

Komisiji se omogućuje davanje uputa o primjeni odredaba o koordiniranju građevinskih radova.

Članak 6. – Transparentnost planiranih građevinskih radova

Člankom 6. utvrđuje se pravo na pristup minimalnim informacijama, među ostalim i georeferenciranim informacijama, putem jedinstvenih informacijskih točaka u elektroničkom obliku o svim (javnim i privatnim) planiranim građevinskim radovima koje izvide mrežni operatori.

Takav bi pristup mogao biti ograničen, na primjer zbog sigurnosti mreže, nacionalne sigurnosti ili poslovnih tajni. Obveza transparentnosti ne bi se primjenjivala u određenim okolnostima, npr. u izvanrednim situacijama ili zbog nacionalne sigurnosti.

Propisuje se ranije i proaktivno pružanje minimalnih informacija o planiranim javnim građevinskim radovima za sve mrežne operatore putem jedinstvenih informacijskih točaka kako bi se olakšalo moguće koordiniranje građevinskih radova.

Članak 7. – Postupak izdavanja dozvola, uključujući dodjelu prava puta

Člankom 7. uvodi se novo načelo nacionalno usklađenih pravila kojima se uređuju uvjeti i postupci za izdavanje dozvola, uključujući postupke dodjele prava puta. Njime se uvodi obveza podnošenja zahtjeva u elektroničkom obliku putem jedinstvenih informacijskih točaka.

Komisiju se ovlašćuje da provedbenim aktom odredi kategorije postavljanja koje će se izuzeti od obveze izdavanja dozvola.

Povećava se transparentnost time što se zahtjevi za dozvole za građevinske radove smatraju nedopuštenima ako minimalne informacije iz članka 6. nisu stavljene na raspolaganje putem jedinstvenih informacijskih točaka.

Uvodi se nekoliko mjera s ciljem da se dozvole, uključujući dodjelu prava puta, obrađuju u zakonskim rokovima, npr. kraće razdoblje za proglašavanje zahtjeva potpunim, prešutno odobrenje i naknada štete prouzročene nepoštovanjem rokova.

Naposljetku, utvrđuje se da naknade i pristojbe za dozvole, uključujući dodjelu prava puta, ne mogu biti veće od administrativnih pristojbi.

Članak 8. – Fizička infrastruktura i svjetlovodna instalacija unutar zgrade

Člankom 8. propisuje se da nove i opsežno obnovljene zgrade moraju imati fizičku infrastrukturu unutar zgrade, pristupne točke i svjetlovodnu instalaciju unutar zgrade. To obuhvaća zgrade na lokaciji krajnjeg korisnika koje se obnavljaju radi povećanja energetske učinkovitosti. Izuzeća se proširuju na moguću neproporcionalnost za određene lokacije utvrđenu na temelju analize troškova i koristi.

Uvodi se obveza država članica da donesu relevantne nacionalne norme/tehničke specifikacije i mehanizme certificiranja. Primjenom tih mehanizama certificiranja poduzeća mogu dokazati sukladnost s tim normama/tehničkim specifikacijama i kvalificirati se za odsad obveznu oznaku „prikladna za svjetlovodnu instalaciju”, koja je uvjet za izdavanje građevinske dozvole.

Članak 9. – Pristup fizičkoj infrastrukturi unutar zgrade

Člankom 9. utvrđuje se pravo pružatelja usluga javnih elektroničkih komunikacijskih mreža na završavanje svojih mreža u pristupnoj točki i pristupanje postojećoj fizičkoj infrastrukturi unutar zgrade. Njime se omogućuje i odbijanje pristupa fizičkoj infrastrukturi unutar zgrade ako je omogućen pristup svjetlovodnoj instalaciji unutar zgrade u skladu s obvezama na temelju Zakonika ili dostupan pod poštenim, razumnim i nediskriminirajućim uvjetima, uključujući cijenu.

Komisiji se omogućuje davanje uputa o primjeni odredaba za pristup infrastrukturi unutar zgrade.

Članak 10. – Digitalizacija

U članku 10. uređuju se jedinstvena nacionalna digitalna ulazna točka i pristup digitalnim alatima, osobito ako postoji više jedinstvenih informacijskih točaka ili ako se informacije nalaze drugdje, i tako omogućuje ostvarivanje prava i poštovanje obveza utvrđenih u ovoj Uredbi.

Članak 11. – Rješavanje sporova

Tom se odredbom propisuje da svaka stranka ima pravo uputiti spor nadležnom nacionalnom tijelu za rješavanje sporova, koje mora riješiti spor u skraćenim rokovima (u usporedbi s trenutačnim odredbama iz Direktive o smanjenju troškova postavljanja širokopojasnih mreža) i donijeti obvezujuću odluku.

Članak 12. – Nadležna tijela

Člankom 12. uvode se dodatni zahtjevi koji se temelje na institucionalnim odredbama iz Zakonika. Ti se zahtjevi odnose na: i. nepristranost i neovisnost tijela javnog sektora koja su vlasnici fizičke infrastrukture ili je kontroliraju, ii. strukturno razdvajanje tijela za rješavanje sporova od jedinstvenih informacijskih točaka, iii. provedbu ovlasti i upotrebu resursa nadležnih tijela te iv. povećanje transparentnosti zadaća nadležnih tijela.

Njime se uređuju i detaljniji zahtjevi u pogledu prava na žalbu, na temelju sličnih odredbi u Zakoniku.

Članak 13. – Postupak odbora

Člankom 13. utvrđuje se postupak odbora za Odbor za komunikacije osnovan člankom 118. stavkom 1. Direktive (EU) 2018/1972.

Članci od 14. do 18. – Završne odredbe

Članci 14. i 15. sadržavaju završne odredbe, uključujući odredbe o sankcijama i obvezama praćenja i izvješćivanja. Relevantne pokazatelje i mehanizam za prikupljanje podataka pripremit će Odbor za komunikacije.

Članak 16. sadržava potrebne prijelazne mjere (nastavak primjene pojedinih odredbi Direktive o smanjenju troškova postavljanja širokopojasnih mreža) s obzirom na proširenje područja primjene na mreže vrlo velikog kapaciteta i odgodu primjene određenih odredbi ove Uredbe. Članci 17. i 18. sadržavaju odredbe o stavljanju izvan snage Direktive 2014/61/EU te stupanje na snagu i primjenu Uredbe.

Prijedlog

UREDBE EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA**o mjerama za smanjenje troškova postavljanja gigabitnih elektroničkih komunikacijskih mreža i stavljanju izvan snage Direktive 2014/61/EU (Akt o gigabitnoj infrastrukturi)**

EUROPSKI PARLAMENT I VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 114.,

uzimajući u obzir prijedlog Europske komisije,

nakon prosljeđivanja nacрта zakonodavnog akta nacionalnim parlamentima,

uzimajući u obzir mišljenje Europskoga gospodarskog i socijalnog odbora²⁹,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora regija³⁰,

u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom,

budući da:

- (1) Digitalno gospodarstvo u proteklom je desetljeću iz temelja promijenilo unutarnje tržište. Vizija Unije je digitalno gospodarstvo koje donosi održive gospodarske i socijalne koristi na temelju izvrsne i sigurne povezivosti za sve i u svim dijelovima Europe. U modernom i inovativnom gospodarstvu gotovo se svi sektori oslanjaju na visokokvalitetnu digitalnu infrastrukturu koja se temelji na mrežama vrlo velikog kapaciteta. Ona je od strateške važnosti za socijalnu i teritorijalnu koheziju te općenito za konkurentnost i digitalno vodstvo Unije. Stoga bi građani te privatni i javni sektor trebali imati priliku biti dio digitalnog gospodarstva.
- (2) Brzi razvoj tehnologija, naglo povećanje širokopojasnog prometa i porast potražnje za naprednom povezivosti vrlo velikog kapaciteta dodatno su se ubrzali za vrijeme pandemije bolesti COVID-19. Zbog toga su ciljevi utvrđeni u Digitalnoj agendi iz 2010.³¹ uglavnom ostvareni, ali su i zastarjeli. Udio kućanstava koja imaju pristup brzini interneta od 30 Mbps povećao se s 58,1 % u 2013. na 90 % u 2022. Dostupnost brzine od samo 30 Mbps više nije u skladu s budućim potrebama ni s novim ciljevima utvrđenima u Direktivi (EU) 2018/1972 Europskog parlamenta i Vijeća³² u pogledu povezivosti i opće dostupnosti mreža vrlo velikog kapaciteta. Stoga je EU u Odluci (EU) 2022/2481 Europskog parlamenta i Vijeća³³ utvrdio ažurirane ciljeve do 2030.

²⁹ SL C, str.

³⁰ SL C, str.

³¹ Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija „Digitalna agenda za Europu”, 19.5.2010., COM(2010) 245.

³² Direktiva (EU) 2018/1972 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2018. o Europskom zakoniku elektroničkih komunikacija (SL L 321, 17.12.2018., str. 36.).

³³ Odluka (EU) 2022/2481 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. prosinca 2022. o uspostavi programa politike za digitalno desetljeće do 2030. (SL L 323, 19.12.2022., str. 4.).

koji bolje odgovaraju očekivanim potrebama za povezivosti u budućnosti a to su da bi sva europska kućanstva trebala biti pokrivena gigabitnom mrežom, a sva naseljena područja 5G mrežom.

- (3) Za ostvarenje tih ciljeva potrebne su politike kojima bi se ubrzalo postavljanje nepokretnih i bežičnih mreža vrlo velikog kapaciteta u cijeloj Uniji i smanjili troškovi tog postavljanja, što uključuje pravilno planiranje, koordiniranje i smanjenje administrativnog opterećenja.
- (4) Direktiva 2014/61/EU, donesena kao odgovor na potrebu za politikama smanjenja troškova postavljanja širokopojasne mreže, uključivala je mjere za zajedničko korištenje infrastrukture, koordiniranje građevinskih radova i smanjenje administrativnog opterećenja. Kako bi se uvođenje mreža vrlo velikog kapaciteta, uključujući svjetlovodne i 5G mreže, još olakšalo, Europsko vijeće u svojim je zaključcima o oblikovanju digitalne budućnosti Europe od 9. lipnja 2020. pozvalo na donošenje paketa dodatnih mjera potpore trenutnim i novim potrebama za postavljanjem mreža, među ostalim preispitivanjem Direktive 2014/61/EU.
- (5) Za uvođenje mreža vrlo velikog kapaciteta (kako su definirane u Direktivi (EU) 2018/1972) u svim dijelovima Unije potrebna su znatna ulaganja, od kojih znatan dio otpada na troškove radova niskogradnje. Zajedničkim korištenjem fizičke infrastrukture ograničila bi se potreba za skupim radovima niskogradnje i pospješilo uvođenje naprednih širokopojasnih mreža.
- (6) Velik dio troškova uvođenja mreža vrlo velikog kapaciteta posljedica je neučinkovitosti u postupku uvođenja povezane s: i. korištenjem postojeće pasivne infrastrukture (kao što su kabela kanalizacija, zdenci, ormarići, stupovi, antenske instalacije, tornjevi i druge potporne konstrukcije), ii. uskim grlima u koordiniranju građevinskih radova, iii. složenim administrativnim postupcima ishoda dozvola i iv. uskim grlima u postavljanju mreža unutar zgrada, što uzrokuje velike financijske zapreke, osobito u ruralnim područjima.
- (7) Direktiva 2014/61/EU Europskog parlamenta i Vijeća³⁴, donesena kao odgovor na potrebu smanjenja troškova postavljanja širokopojasne mreže, uključivala je mjere za zajedničko korištenje infrastrukture, koordiniranje građevinskih radova i smanjenje administrativnog opterećenja. Kako bi se uvođenje mreža vrlo velikog kapaciteta, uključujući svjetlovodne i 5G mreže, još olakšalo Europsko vijeće u svojim je zaključcima o oblikovanju digitalne budućnosti Europe od 9. lipnja 2020. pozvalo na donošenje paketa dodatnih mjera potpore trenutnim i novim potrebama za postavljanjem mreža, među ostalim preispitivanjem Direktive 2014/61/EU.
- (8) Mjere utvrđene u Direktivi 2014/61/EU doprinijele su jeftinijem postavljanju elektroničkih komunikacijskih mreža velikih brzina. Međutim, da bi se troškovi još smanjili i postavljanje mreža ubrzalo, te bi mjere trebalo ojačati.
- (9) Mjere za učinkovitije korištenje postojeće javne i privatne infrastrukture te smanjenje troškova i zapreka pri izvođenju novih radova niskogradnje trebale bi znatno doprinijeti bržem i opsežnijem postavljanju mreža vrlo velikog kapaciteta. Tim bi se mjerama trebalo očuvati stvarno tržišno natjecanje bez ugrožavanja sigurnosti, zaštite i neometanog rada postojeće infrastrukture.

³⁴ Direktiva 2014/61/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 15. svibnja 2014. o mjerama za smanjenje troškova postavljanja elektroničkih komunikacijskih mreža velikih brzina (SL L 155, 23.5.2014., str. 1.).

- (10) Pojedine su države članice donijele mjere za smanjenje troškova uvođenja širokopojsnih mreža, od kojih neke nadilaze one iz odredbi Direktive 2014/61/EU. Te se mjere, međutim, i dalje veoma razlikuju od jedne države članice do druge, pa su i rezultati u Uniji različiti. Povećanje razmjera tih mjera u cijeloj Uniji te poduzimanje novih pojačanih mjera moglo bi znatno doprinijeti boljem funkcioniranju digitalnog jedinstvenog tržišta. Usto, razlike u regulatornim zahtjevima i nedosljedna provedba pravila Unije ponekad onemogućuju suradnju među komunalnim poduzećima. Te razlike mogu otežati ulazak na tržište novih poduzetnika koji pružaju ili su ovlašteni za pružanje javnih elektroničkih komunikacijskih mreža ili povezane opreme, kako su definirani u Direktivi (EU) 2018/1972 („operatori”). Mogu i onemogućiti nove poslovne prilike jer ometaju razvoj unutarnjeg tržišta za korištenje i postavljanje fizičke infrastrukture za mreže vrlo velikog kapaciteta. Nadalje, mjerama prijavljenima u nacionalnim planovima i izvješćima o provedbi koje su države članice donijele na temelju Preporuke Komisije (EU) 2020/1307³⁵ nisu obuhvaćena sva područja Direktive 2014/61/EU niti se dosljedno i potpuno rješavaju sva pitanja. Stanje je takvo premda je za usklađene i osjetne rezultate ključno poduzeti mjere koje će utjecati na cijeli postupak uvođenja i sve sektore.
- (11) Cilj je ove Uredbe povećati i uskladiti prava i obveze u cijeloj Uniji u pogledu bržeg uvođenja mreža vrlo velikog kapaciteta međusektorske koordinacije. Budući da su pojedina nacionalna tržišta elektroničkih komunikacija i dalje fragmentirana, poduzetnici koji pružaju ili su ovlašteni za pružanje elektroničkih komunikacijskih mreža ne mogu ostvariti ekonomiju razmjera. To može imati velike posljedice na prekograničnu trgovinu i pružanje usluga na kraju lanca jer su mnoge usluge moguće samo ako je cijela Unija pokrivena mrežom odgovarajućih mogućnosti. Premda se ovom Uredbom bolje reguliraju jednaki uvjeti, ona ne sprečava donošenje nacionalnih mjera u skladu s pravom Unije kojima se, dopunjujući prava i obveze na temelju ove Uredbe, potiče zajedničko korištenje postojeće fizičke infrastrukture ili omogućuje učinkovitije postavljanje nove fizičke infrastrukture. Na primjer, države članice mogle bi odredbama o koordiniranju građevinskih radova obuhvatiti i privatno financirane projekte ili zahtijevati da se jedinstvenim informacijskim točkama dostavlja više informacija o fizičkoj infrastrukturi ili planiranim građevinskim radovima u elektroničkom obliku ako time ne krše pravo Unije, uključujući odredbe ove Uredbe.
- (12) Radi pravne sigurnosti, među ostalim u pogledu posebnih regulatornih mjera uvedenih glavom II. poglavljima od II. do IV. Direktive (EU) 2018/1972 i Direktivom 2002/77/EZ³⁶, odredbe tih direktiva trebale bi imati prednost pred ovom Uredbom.
- (13) Operatorima, posebno novim sudionicima na tržištu, može biti znatno učinkovitije da za uvođenje mreža vrlo velikog kapaciteta ili povezane opreme ponovno upotrijebe postojeću fizičku infrastrukturu, uključujući infrastrukturu drugih komunalnih poduzeća. To je osobito slučaj u područjima u kojima nije dostupna odgovarajuća elektronička komunikacijska mreža ili u kojima bi izgradnja nove fizičke infrastrukture mogla biti ekonomski neopravdana. Osim toga, sinergijama među sektorima može se znatno smanjiti potreba za građevinskim radovima povezanima s

³⁵ Preporuka Komisije (EU) 2020/1307 od 18. rujna 2020. o zajedničkom Unijinom paketu mjera za smanjenje troškova postavljanja mreža vrlo velikog kapaciteta i osiguravanje pravodobnog i investicijski poticajnog pristupa radiofrekvencijskom spektru za mreže 5G radi poticanja povezivosti u cilju pružanja potpore gospodarskom oporavku od krize uzrokovane bolešću COVID-19 u Uniji (SL L 305, 21.9.2020., str. 33.).

³⁶ Direktiva Komisije 2002/77/EZ od 16. rujna 2002. o tržišnom natjecanju na tržištima elektroničkih komunikacijskih mreža i usluga ([SL L 249, 17.9.2002., str. 21.](#)).

postavljanjem mreža vrlo velikog kapaciteta. Ponovnom upotrebom mogu se smanjiti i socijalni i ekološki troškovi povezani s tim radovima, kao što su onečišćenje, buka i prometna zagušenja. Stoga bi se ova Uredba trebala primjenjivati ne samo na operatore nego i na vlasnike ili nositelje prava korištenja opsežne i rasprostranjene fizičke infrastrukture pogodne za smještanje elemenata elektroničkih komunikacijskih mreža, kao što su fizičke mreže za opskrbu električnom energijom, plinom, vodom, kanalizacijski sustavi i sustavi odvodnje te sustavi grijanja i prijevoza. Kad je riječ o nositeljima prava, to ne mijenja vlasnička prava trećih osoba.

- (14) Kako bi se poboljšalo postavljanje mreža vrlo velikog kapaciteta na unutarnjem tržištu, ovom bi Uredbom trebalo utvrditi prava pristupa fizičkoj infrastrukturi za poduzetnike koji pružaju javne elektroničke komunikacijske mreže ili povezanu opremu (uključujući javne poduzetnike), neovisno o njezinoj lokaciji pod poštenim i razumnim uvjetima koji su u skladu s uobičajenim ostvarivanjem vlasničkih prava. Obveza davanja pristupa fizičkoj infrastrukturi ne bi trebala dovesti u pitanje prava vlasnika zemljišta ili zgrade u kojoj se infrastruktura nalazi.
- (15) Točnije, uzimajući u obzir brz razvoj pružatelja bežične fizičke infrastrukture kao što su poduzeća koja pružaju pasivnu infrastrukturu (engl. *tower companies*) i njihovu sve važniju ulogu kao davatelja pristupa fizičkoj infrastrukturi prikladnoj za instaliranje elemenata bežičnih elektroničkih komunikacijskih mreža, kao što je 5G, definicija „mrežnog operatora” trebala bi se proširiti tako da se njome, uz poduzetnike koji pružaju ili su ovlašteni za pružanje elektroničkih komunikacijskih mreža i operatore drugih vrsta mreža, kao što su prometna, plinska ili elektroenergetska, obuhvate poduzetnici koji pružaju povezanu opremu, pa bi se na njih odnosile sve obveze i koristi utvrđene u Uredbi, osim odredbi o fizičkoj infrastrukturi unutar zgrada i pristupu.
- (16) Budući da nisu veoma specijalizirani, u fizičke dijelove mreže često se istodobno može smjestiti cijeli niz elemenata elektroničkih komunikacijskih mreža, a da to ne utječe na pružanje glavne usluge i uz minimalne troškove prilagodbe. Među tim su elementima oni sposobni za usluge širokopojasnog pristupa pri brzinama od najmanje 100 Mbps u skladu s načelom tehnološke neutralnosti. Stoga se fizička infrastruktura koja je namijenjena samo za smještanje drugih elemenata mreže, a da pritom sama ne postaje aktivni element mreže, kao što su svjetlovodne niti bez prijenosne opreme, u načelu može upotrijebiti za smještanje elektroničkih komunikacijskih kabela, opreme ili drugih elemenata elektroničkih komunikacijskih mreža bez obzira na to za što se trenutno upotrebljava i u čijem je vlasništvu ako to ne uzrokuje sigurnosne probleme ili ne šteti budućim poslovnim interesima vlasnika infrastrukture. Fizička infrastruktura javnih elektroničkih komunikacijskih mreža u načelu se može upotrebljavati i za smještaj elemenata drugih mreža. Stoga u odgovarajućim slučajevima operatori javnih elektroničkih komunikacijskih mreža mogu omogućiti pristup svojim mrežama kako bi se mogle postaviti druge mreže. Ne dovodeći u pitanje ostvarivanje specifičnog općeg interesa povezanog s pružanjem glavne usluge, trebalo bi usto poticati sinergije među mrežnim operatorima radi doprinosu ostvarivanju digitalnih ciljeva utvrđenih u Odluci (EU) 2022/2481.
- (17) Ako ne postoji opravdana iznimka, u elemente fizičke infrastrukture koji su u vlasništvu ili pod kontrolom tijela javnog sektora, čak i ako nisu dio mreže, mogu se smjestiti i elementi elektroničke komunikacijske mreže te bi oni trebali biti dostupni radi lakšeg instaliranja mrežnih elemenata mreža vrlo velikog kapaciteta, posebice bežičnih mreža. Primjeri elemenata fizičke infrastrukture su zgrade, ulazi u zgrade i sva druga imovina, uključujući uličnu opremu, kao što su rasvjetni stupovi, prometni

znakovi, semafori, reklamni panoi, autobusne i tramvajske postaje te postaje podzemne željeznice. Na državama članicama je da utvrde na koje se zgrade na njihovim državnim područjima koje su u vlasništvu ili pod kontrolom tijela javnog sektora ne mogu primjenjivati obveze pristupa, primjerice zbog arhitektonske, povijesne, vjerske ili prirodne vrijednosti.

- (18) Ovom se Uredbom ne bi trebala dovesti u pitanje nijedna posebna mjera potrebna za zaštitu sigurnosti i javnog zdravlja, sigurnosti i cjelovitosti mreža, osobito ključne infrastrukture, kako je definirana nacionalnim pravom, te za neometano pružanje glavne usluge mrežnog operatora, posebice na mrežama koje se upotrebljavaju za opskrbu vodom namijenjenom za ljudsku potrošnju. Međutim, opća pravila u nacionalnom zakonodavstvu kojima se mrežnim operatorima zabranjuje dogovaranje pristupa fizičkoj infrastrukturi s poduzetnicima koji pružaju ili su ovlašteni za pružanje elektroničkih komunikacijskih mreža ili povezane opreme mogla bi spriječiti stvaranje tržišta za pristup fizičkoj infrastrukturi. Takva bi opća pravila stoga trebalo ukinuti. Isto tako, mjerama iz ove Uredbe ne bi trebalo spriječiti države članice da, u skladu s primjenjivim pravom Unije, potiču komunalne operatore na davanje pristupa infrastrukturi mogućnošću da iz izračuna tarife za krajnje korisnike za svoje glavne aktivnosti isključe prihod od pristupa svojoj fizičkoj infrastrukturi.
- (19) Radi pravne sigurnosti i kako bi se izbjeglo neproporcionalno opterećivanje mrežnih operatora zbog istodobne primjene dvaju zasebnih režima pristupa istoj fizičkoj infrastrukturi, obveze pristupa utvrđene u ovoj Uredbi ne bi se trebale primjenjivati na fizičku infrastrukturu na koju se primjenjuju obveze pristupa koje su odredila nacionalna regulatorna tijela u skladu s Direktivom (EU) 2018/1972 ili obveze pristupa koje proizlaze iz primjene pravila Unije o državnim potporama dok su takve obveze pristupa na snazi. Međutim, ova bi se Uredba trebala primjenjivati ako je nacionalno regulatorno tijelo odredilo obvezu pristupa na temelju Direktive (EU) 2018/1972 kojom se ograničava korištenje predmetne fizičke infrastrukture. Na primjer, to bi se moglo dogoditi ako operator koji planira povezati bazne stanice zatraži pristup postojećoj fizičkoj infrastrukturi za koju su određene obveze pristupa na tržištu veleprodajnog zajamčenog kapaciteta³⁷.
- (20) Radi proporcionalnosti i očuvanja poticaja za ulaganje, mrežni operator ili tijelo javnog sektora trebali bi imati pravo odbiti pristup određenoj fizičkoj infrastrukturi iz objektivnih i opravdanih razloga. Fizička infrastruktura kojoj je zatražen pristup može biti tehnički neprikladna zbog posebnih okolnosti ili nedostatka trenutno dostupnog prostora ili zbog budućih potreba za prostorom koje su u dovoljnoj mjeri dokazane, na primjer u javno dostupnim planovima ulaganja. Radi proporcionalnosti i očuvanja poticaja za ulaganje, mrežni operator ili tijelo javnog sektora može odbiti pristup određenoj fizičkoj infrastrukturi. Kako bi se izbjeglo moguće narušavanje tržišnog natjecanja ili moguća zloupotreba uvjeta za odbijanje pristupa, svako takvo odbijanje trebalo bi biti propisno opravdano i utemeljeno na objektivnim i detaljnim razlozima. Na primjer, takvi se razlozi ne bi smatrali objektivnima ako je poduzetnik koji pruža ili je ovlašten za pružanje elektroničkih komunikacijskih mreža postavio fizičku infrastrukturu zahvaljujući koordiniranju građevinskih radova s mrežnim operatorom koji nije operator elektroničke komunikacijske mreže i odbija odobriti pristup na temelju navodnog nedostatka prostora za smještaj elemenata mreža vrlo velikog

³⁷ Preporuka Komisije (EU) 2020/2245 od 18. prosinca 2020. o mjerodavnim tržištima proizvoda i usluga u sektoru elektroničkih komunikacija podložnima prethodnoj (*ex ante*) regulaciji u skladu s Direktivom (EU) 2018/1972 Europskog parlamenta i Vijeća od o Europskom zakoniku elektroničkih komunikacija, 18.12.2020., C(2020) 8750, SL L 439, 29.12.2020., str. 23.

kapaciteta koji proizlazi iz odluka poduzetnika pod njegovom kontrolom. U tom bi slučaju moglo doći do narušavanja tržišnog natjecanja ako na području na koje se odnosi zahtjev za pristup ne postoji druga mreža vrlo velikog kapaciteta. Slično tome, u posebnim okolnostima zajedničko korištenje infrastrukture moglo bi ugroziti sigurnost ili javno zdravlje, cjelovitost i sigurnost mreže, uključujući ključnu infrastrukturu, ili ugroziti pružanje usluga koje se prvenstveno pružaju na istoj infrastrukturi. Nadalje, ako mrežni operator već nudi održiv alternativni način veleprodajnog fizičkog pristupa elektroničkim komunikacijskim mrežama kojim bi se zadovoljile potrebe tražitelja pristupa, kao što su svjetlovodna nit bez prijenosne opreme i pristup izdvojenoj svjetlovodnoj niti, pristup osnovnoj fizičkoj infrastrukturi mogao bi ekonomski naštetiti njegovu poslovnom modelu, osobito ako je riječ o isključivo veleprodajnom operatoru, i poticajima za ulaganja. Postoji i rizik od neučinkovitog udvostručavanja mrežnih elemenata. Kad se procjenjuje jesu li uvjeti takvih alternativnih načina veleprodajnog fizičkog pristupa poštene i razumni, trebalo bi uzeti u obzir, među ostalim, temeljni poslovni model poduzetnika koji pruža ili je ovlašten za pružanje javnih elektroničkih komunikacijskih mreža i koji odobrava pristup te potrebu da se izbjegne svako povećanje značajne tržišne snage, ako postoji, bilo koje strane.

- (21) Kako bi se olakšala ponovna upotreba postojeće fizičke infrastrukture, ako operatori zatraže pristup u određenom području, mrežni operatori i tijela javnog sektora koji su vlasnici fizičke infrastrukture ili je kontroliraju trebali bi dati ponudu za zajedničko korištenje svoje opreme pod poštenim i razumnim uvjetima, što uključuje cijenu, osim ako je pristup odbijen zbog objektivnih i opravdanih razloga. Tijela javnog sektora trebala bi usto imati obvezu nuditi pristup pod nediskriminirajućim uvjetima. Ovisno o okolnostima, nekoliko bi čimbenika moglo utjecati na uvjete za odobravanje takvog pristupa. Među njima su: i. dodatni troškovi održavanja i prilagodbe, ii. preventivne zaštitne mjere koje treba uvesti kako bi se ograničili štetni učinci na sigurnost, zaštitu i cjelovitost mreže, iii. posebni dogovori o odgovornosti u slučaju štete, iv. korištenje javnih subvencija dodijeljenih za izgradnju infrastrukture, uključujući posebne uvjete povezane sa subvencijom ili propisane u nacionalnom pravu u skladu s pravom Unije, v. sposobnost izgradnje ili pružanja infrastrukturnog kapaciteta radi ispunjavanja obveza pružanja javne usluge te vi. ograničenja koja proizlaze iz nacionalnih odredbi kojima se nastoji zaštititi okoliš, javno zdravlje, javnu sigurnost ili ostvariti ciljeve urbanističkog i prostornog planiranja.
- (22) Ulaganjima u fizičku infrastrukturu javnih elektroničkih komunikacijskih mreža ili povezanu opremu trebalo bi se izravno doprinositi ciljevima utvrđenima u Odluci (EU) 2022/2481 i izbjegavati oportunističko ponašanje. Stoga bi pri utvrđivanju obveza pristupa postojećoj fizičkoj infrastrukturi ili koordiniranja građevinskih radova trebalo u potpunosti uzeti u obzir niz čimbenika kao što su: i. ekonomska održivost tih ulaganja na temelju njihova profila rizičnosti, ii. vremenski raspored povrata ulaganja, iii. utjecaj pristupa na tržišno natjecanje na kraju lanca, a time i na cijene i povrat ulaganja, iv. amortizaciju imovine mreže u vrijeme podnošenja zahtjeva za pristup, v. poslovne razloge za ulaganje, posebno u fizičku infrastrukturu koja se upotrebljava za pružanje mrežnih usluga vrlo velikog kapaciteta te vi. mogućnosti zajedničkog postavljanja koje su prethodno ponuđene tražitelju pristupa.
- (23) Tijelima javnog sektora koja su vlasnici fizičke infrastrukture ili je kontroliraju mogu nedostajati resursi, iskustvo ili potrebno tehničko znanje za pregovaranje s operatorima o pristupu. Kako bi se olakšao pristup fizičkoj infrastrukturi tih tijela javnog sektora, moglo bi se imenovati tijelo za koordiniranje zahtjeva za pristup,

davanje pravnih i tehničkih savjeta za pregovaranje o uvjetima pristupa i pružanje relevantnih informacija o takvoj fizičkoj infrastrukturi putem jedinstvene informacijske točke. Koordinacijsko tijelo moglo bi i pomagati tijelima javnog sektora u pripremi predložaka ugovora te pratiti ishod i trajanje postupka povezanog sa zahtjevom za pristup. Tijelo bi moglo pomoći i u slučaju sporova o pristupu fizičkoj infrastrukturi u vlasništvu ili pod kontrolom tijela javnog sektora.

- (24) Radi usklađenosti pristupa u različitim državama članicama, Komisija bi, u bliskoj suradnji s Tijelom europskih regulatora za elektroničke komunikacije (BEREC), mogla dati upute o primjeni odredbi o pristupu fizičkoj infrastrukturi, među ostalim o primjeni poštenih i razumnih uvjeta. Pri pripremi uputa trebalo bi na odgovarajući način uzeti u obzir stajališta dionika i nacionalnih tijela za rješavanje sporova.
- (25) Operatori bi trebali imati pristup minimalnim informacijama o fizičkoj infrastrukturi i planiranim građevinskim radovima u području postavljanja. To će im omogućiti da učinkovito planiraju postavljanje mreža vrlo velikog kapaciteta i pobrinu se da najbolje iskoriste postojeću fizičku infrastrukturu prikladnu za uvođenje takvih mreža i planirane građevinske radove. Takve minimalne informacije preduvjet su za procjenu mogućnosti korištenja postojeće fizičke infrastrukture ili koordiniranja planiranih građevinskih radova na određenom području te za smanjenje štete na postojećoj fizičkoj infrastrukturi. S obzirom na broj uključenih dionika (povezanih s javno i privatno financiranim građevinskim radovima te postojećom ili planiranom fizičkom infrastrukturom) i kako bi se olakšao pristup tim informacijama (u svim sektorima i izvan državnih granica), mrežni operatori i tijela javnog sektora na koje se primjenjuju obveze u pogledu transparentnosti takve bi minimalne informacije trebali pružati i održavati proaktivno (a ne na zahtjev) putem jedinstvene informacijske točke. Time će se pojednostavniti upravljanje zahtjevima za pristup takvim informacijama i omogućiti operatorima da izraze interes za pristup fizičkoj infrastrukturi ili za koordiniranje građevinskih radova, za koje je bitno da su vremenski usklađeni. Mrežni operator bi minimalne informacije o planiranim građevinskim radovima trebao dostaviti putem jedinstvene informacijske točke čim mu postanu dostupne, a u svakom slučaju i ako su potrebne dozvole, najkasnije tri mjeseca prije prvog podnošenja zahtjeva za dozvolu nadležnim tijelima.
- (26) Minimalne informacije trebale bi se odmah staviti na raspolaganje putem jedinstvene informacijske točke pod proporcionalnim, nediskriminirajućim i transparentnim uvjetima kako bi operatori mogli podnijeti svoje zahtjeve za dostavu informacija. Jedinstvena informacijska točka trebala bi se sastojati od repozitorija informacija u elektroničkom obliku u kojem se može pristupiti informacijama, a zahtjevi se mogu podnijeti na internetu s pomoću digitalnih alata, kao što su internetske stranice, digitalne aplikacije i platforme. Informacije koje se stavljaju na raspolaganje mogu biti ograničene radi sigurnosti i cjelovitosti mreže, osobito ključne infrastrukture, nacionalne sigurnosti ili radi zaštite legitimnih operativnih i poslovnih tajni. Informacije ne moraju biti pohranjene u okviru jedinstvene informacijske točke ako ona nudi poveznice na druge digitalne alate, kao što su internetski portali, digitalne platforme ili aplikacije, gdje su te informacije pohranjene. Jedinstvena informacijska točka može imati dodatne funkcionalnosti, kao što su pristup dodatnim informacijama ili podrška postupku podnošenja ili obrade zahtjeva za pristup postojećoj fizičkoj infrastrukturi ili za koordiniranje građevinskih radova.
- (27) Povrh toga, ako je zahtjev opravdan, posebice ako je potreban za zajedničko korištenje postojeće fizičke infrastrukture ili koordiniranje građevinskih radova, operatorima bi trebalo omogućiti da provode preglede na licu mjesta te da zahtijevaju informacije o

planiranim građevinskim radovima pod transparentnim, proporcionalnim i nediskriminirajućim uvjetima te ne dovodeći u pitanje mjere zaštite sigurnosti i cjelovitosti mreže te zaštite povjerljivosti i operativnih i poslovnih tajni.

- (28) Trebalo bi poticati visoku transparentnost planiranih građevinskih radova putem jedinstvenih informacijskih točaka. To se može učiniti jednostavnim usmjeravanjem operatora na takve informacije kad god su dostupne. Transparentnost bi trebalo postići i uvjetovanjem zahtjeva za dozvole prethodnom objavom informacija o planiranim građevinskim radovima putem jedinstvene informacijske točke.
- (29) Diskrecijsko pravo država članica, koje zadržavaju, da za funkcije jedinstvenih informacijskih točaka zaduže više od jednog nadležnog tijela ne bi trebalo utjecati na njihovu sposobnost djelotvornog obavljanja tih funkcija. Ako je u državi članici uspostavljeno više jedinstvenih informacijskih točaka, svima bi im se trebalo moći neometano pristupiti elektroničkim sredstvima putem jedinstvene nacionalne digitalne ulazne točke sa zajedničkim korisničkim sučeljem. Jedinstvena informacijska točka trebala bi biti u potpunosti digitalizirana i omogućiti jednostavan pristup relevantnim digitalnim alatima. Mrežnim operatorima i tijelima javnog sektora to će omogućiti da ostvaruju svoja prava i ispunjavaju obveze utvrđene u ovoj Uredbi. To uključuje prava i obveze u pogledu brzog pristupa minimalnim informacijama o postojećoj fizičkoj infrastrukturi i planiranim građevinskim radovima, elektroničkim administrativnim postupcima izdavanja dozvola i dodjele prava puta te o primjenjivim uvjetima i postupcima. Kao dio tih minimalnih informacija jedinstvena informacijska točka trebala bi omogućiti pristup georeferenciranim informacijama o lokaciji postojeće fizičke infrastrukture i planiranih građevinskih radova. Kako bi to olakšale, države članice trebale bi osigurati automatizirane digitalne alate za dostavljanje georeferenciranih informacija i alate za njihovu pretvorbu u podržane formate podataka. Alati bi se mrežnim operatorima i tijelima javnog sektora odgovornima za dostavu tih informacija na raspolaganje mogli staviti putem jedinstvene informacijske točke. Usto, jedinstvena informacijska točka mogla bi omogućivati jednostavan pristup georeferenciranim podacima o lokaciji koji su dostupni s pomoću drugih digitalnih alata, kao što je geoportal INSPIRE u skladu s Direktivom 2007/2/EZ Europskog parlamenta i Vijeća³⁸.
- (30) Radi proporcionalnosti i sigurnosti, pružanje informacija o postojećoj fizičkoj infrastrukturi putem jedinstvene informacijske točke ne mora biti obvezno iz istih razloga na temelju kojih je opravdano odbijanje zahtjeva za pristup. Usto, pružanje informacija o postojećoj fizičkoj infrastrukturi putem jedinstvene informacijske točke moglo bi, u vrlo specifičnim slučajevima, opteretiti mrežne operatore i tijela javnog sektora ili im biti neproporcionalno. To bi se moglo dogoditi, na primjer, ako relevantna imovina i njezine lokacije još nisu popisane i izrada tog popisa bi bila vrlo skupa ili ako se u određenim područjima države članice ili za određenu fizičku infrastrukturu očekuje vrlo malo zahtjeva za pristup. Ako se na temelju detaljne analize troškova i koristi čini da je pružanje informacija neproporcionalno, mrežni operatori i tijela javnog sektora ne bi trebali biti obvezni dati takve informacije. Države članice trebale bi provesti takvu detaljnu analizu troškova i koristi na temelju savjetovanja s dionicima o potražnji za pristupom postojećoj fizičkoj infrastrukturi i tu bi analizu trebale redovito ažurirati. Postupak savjetovanja i njegov ishod trebali bi biti javni, a Komisiju bi trebalo obavijestiti o točnoj fizičkoj infrastrukturi koja će biti izuzeta od te obveze.

³⁸ Direktiva 2007/2/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 14. ožujka 2007. o uspostavljanju infrastrukture za prostorne informacije u Europskoj zajednici (INSPIRE) (SL L 108, 25.4.2007., str. 1.).

- (31) Radi dosljednosti, nadležna tijela koja obavljaju funkcije jedinstvene informacijske točke, nacionalna regulatorna tijela koja ispunjavaju svoje zadaće na temelju Direktive (EU) 2018/1972 ili druga nadležna tijela, kao što su nacionalna, regionalna ili lokalna tijela nadležna za katastar ili provedbu Direktive 2007/2/EZ (INSPIRE), prema potrebi, trebala bi se međusobno savjetovati i surađivati. Takva bi suradnja mrežnim operatorima i tijelima javnog sektora, uključujući poduzetnike sa značajnom tržišnom snagom, trebala maksimalno olakšati ispunjavanje obveza u pogledu transparentnosti povezanih sa stavljanjem na raspolaganje informacija o njihovoj fizičkoj infrastrukturi. Ako je potreban drukčiji skup podataka o fizičkoj infrastrukturi operatora sa značajnom tržišnom snagom, takva bi suradnja trebala rezultirati uspostavljanjem korisnih veza i sinergija između baze podataka o operatorima sa značajnom tržišnom snagom i jedinstvene informacijske točke te proporcionalne zajedničke prakse prikupljanja i pružanja podataka kako bi se dobili lako usporedivi rezultati. Suradnja bi trebala biti usmjerena i na olakšavanje pristupa informacijama o fizičkoj infrastrukturi s obzirom na nacionalne okolnosti. Ako se regulatorne obveze izmijene ili ukinu, strane na koje se te obveze primjenjuju trebale bi se moći dogovoriti o najboljim rješenjima za prilagodbu prikupljanja i pružanja podataka o fizičkoj infrastrukturu novim regulatornim zahtjevima.
- (32) Obveza transparentnosti koordiniranja građevinskih radova ne mora se primjenjivati ako je to nužno radi nacionalne sigurnosti ili u slučaju izvanredne situacije. To bi se moglo odnositi na građevinske radove koji su nužni radi sigurnosti ili rušenja objekata niskogradnje i s njom povezanih instalacija koja zbog degradacije uzrokovane destruktivnim prirodnim ili ljudskim čimbenicima ugrožava građane. Radi transparentnosti, države članice trebale bi obavijestiti Komisiju o vrstama građevinskih radova koje su obuhvaćene tim okolnostima i objaviti ih putem jedinstvene informacijske točke.
- (33) Kako bi se ostvarile znatne uštede, a neugodnosti na području na kojem se postavljaju nove elektroničke komunikacijske mreže svele na najmanju mjeru, regulatorna ograničenja koja u pravilu sprečavaju pregovore između mrežnih operatora o sporazumima za koordiniranje građevinskih radova za postavljanje mreža vrlo velikog kapaciteta trebala bi biti zabranjena. Ako se građevinski radovi ne financiraju javnim sredstvima, ovom Uredbom ne bi trebalo dovesti u pitanje mogućnost mrežnih operatora da zaključuju sporazume o koordiniranju građevinskih radova u skladu sa svojim planovima ulaganja, poslovnim planovima i odabranim vremenskim rasporedom.
- (34) Države članice trebale bi maksimirati rezultate građevinskih radova koji se u cijelosti ili djelomično financiraju javnim sredstvima iskorištavanjem pozitivnih vanjskih učinaka tih radova u svim sektorima i pružanjem jednakih mogućnosti za zajedničko korištenje dostupne i planirane fizičke infrastrukture radi postavljanja mreža vrlo velikog kapaciteta. To ne bi trebalo negativno utjecati na glavnu svrhu građevinskih radova koji se financiraju javnim sredstvima. Međutim, mrežni operator koji izravno ili neizravno (na primjer, preko podizvođača) izvodi te građevinske radove trebao bi udovoljiti pravodobnim i opravdanim zahtjevima za koordiniranje postavljanja elemenata mreža vrlo velikog kapaciteta pod proporcionalnim, nediskriminirajućim i transparentnim uvjetima. Na primjer, operator koji podnosi zahtjev trebao bi pokriti sve dodatne troškove, uključujući one uzrokovane kašnjenjima, i svesti izmjene izvornih planova na najmanju moguću mjeru. Takvim se odredbama ne bi smjelo utjecati na pravo država članica da rezerviraju kapacitete za elektroničke komunikacijske mreže čak i kad nema konkretnih zahtjeva. Državama članicama to će

omogućiti da zadovoljavaju buduću potražnju za fizičkom infrastrukturom i tako maksimiraju vrijednost građevinskih radova ili da donose mjere kojima se slična prava koordiniranja građevinskih radova dodjeljuju operatorima drugih vrsta mreža, kao što su prometne, plinske ili električne.

- (35) U određenim slučajevima, osobito kad je riječ o postavljanju infrastrukture u ruralnim, udaljenim ili slabo naseljenim područjima, obveza koordiniranja građevinskih radova mogla bi dovesti u pitanje financijsku održivost postavljanja i naposljetku destimulirati ulaganja koja se provode prema tržišnim uvjetima. Stoga bi se zahtjev za koordiniranje građevinskih radova upućen poduzetniku koji pruža ili je ovlašten za pružanje javnih elektroničkih komunikacijskih mreža u određenim okolnostima mogao smatrati neopravdanim. To bi osobito trebalo vrijediti ako poduzetnik koji pruža ili je ovlašten za pružanje elektroničkih komunikacijskih mreža koji je podnio zahtjev nije izrazio namjeru postavljanja mreža vrlo velikog kapaciteta na tom području (bilo da je riječ o novoj mreži, nadogradnji ili proširenju mreže), a postojala je prognoza ili poziv na iskazivanje namjere postavljanja mreža vrlo velikog kapaciteta u utvrđenim područjima (u skladu s člankom 22. Direktive (EU) 2018/1972) ili je održano javno savjetovanje prema pravilima Unije o državnim potporama. Ako je takvih prognoza, poziva i/ili javnih savjetovanja bilo više, u obzir bi trebalo uzeti samo neiskaz interesa u zadnjoj takvoj prigodi koja se odnosila na razdoblje u kojem je podnesen zahtjev za koordiniranje građevinskih radova. Kako bi postojala mogućnost pristupa postavljenoj infrastrukturi u budućnosti, poduzetnik koji pruža ili je ovlašten za pružanje javnih elektroničkih komunikacijskih mreža koji izvodi građevinske radove trebao bi jamčiti da će postaviti fizičku infrastrukturu dovoljnog kapaciteta, uzimajući u obzir upute Komisije. Time se ne dovode u pitanje pravila i uvjeti povezane s dodjelom javnih sredstava te primjena pravila o državnim potporama.
- (36) Kako bi pristupi bili usklađeni, Komisija bi u bliskoj suradnji s Tijelom europskih regulatora za elektroničke komunikacije (BEREC) mogla dati upute o primjeni odredbi o pristupu fizičkoj infrastrukturi, među ostalim o raspodjeli troškova. Pri pripremi uputa trebalo bi na odgovarajući način uzeti u obzir stajališta dionika i nacionalnih tijela za rješavanje sporova.
- (37) Djelotvorno koordiniranje može doprinijeti smanjenju troškova i kašnjenja te poteškoća u postavljanju, koje mogu uzrokovati problemi na licu mjesta. Primjer kako koordiniranje građevinskih radova može imati jasne koristi su međusektorski projekti za postavljanje 5G koridora uzduž prometnih putova, kao što su ceste, željeznice i unutarnji plovni putovi. Ti projekti često mogu zahtijevati i koordinirano ili zajedničko projektiranje na temelju rane suradnje sudionika projekta. Strane se u okviru zajedničkog projektiranja mogu unaprijed dogovoriti o načinima postavljanja fizičke infrastrukture te o tehnologiji i opremi koja će se koristiti, prije koordiniranja građevinskih radova. Stoga zahtjev za koordiniranje građevinskih radova treba podnijeti što prije.
- (38) Kako bi se zaštitili opći interesi na nacionalnoj razini ili razini Unije, za postavljanje elemenata elektroničkih komunikacijskih mreža ili povezane opreme mogu se tražiti razne dozvole. To mogu biti dozvole za kopanje, građevinske dozvole, urbanističke suglasnosti, okolišne i druge dozvole te pravo puta. Ovisno o broju dozvola i prava puta potrebnih za postavljanje različitih vrsta elektroničkih komunikacijskih mreža ili povezane opreme te lokalnim okolnostima postavljanja, primjenjivi uvjeti i postupci mogu se razlikovati, što može otežati postavljanje mreže. Stoga bi, kako bi se olakšalo postavljanje, sva pravila o uvjetima i postupcima izdavanja dozvola i dodjelu prava puta trebalo pojednostavniti i uskladiti na nacionalnoj razini. Sve informacije o

postupcima i općim uvjetima koji se primjenjuju za izdavanje dozvola za građevinske radove i dodjelu prava puta trebale bi biti dostupne putem jedinstvene informacijske točke, pri čemu treba očuvati pravo svakog nadležnog tijela da bude uključeno i da zadrži svoje ovlasti odlučivanja u skladu s načelom supsidijarnosti. To bi moglo smanjiti složenost i povećati djelotvornost i transparentnost za sve operatore, osobito za nove sudionike na tržištu i manje operatore koji još nisu aktivni na danom području. Usto, operatori bi trebali imati pravo podnijeti zahtjeve za dozvole i dodjelu prava puta u elektroničkom obliku putem jedinstvene informacijske točke. Ti bi poduzetnici trebali moći u elektroničkom obliku i preuzeti informacije o statusu svojih zahtjeva i o tome jesu li ti zahtjevi odobreni ili odbijeni.

- (39) Postupci izdavanja dozvola ne bi trebali biti zapreka ulaganjima niti štetiti unutarnjem tržištu. Države članice stoga bi se trebale pobrinuti da odluka o dozvoli za postavljanje elemenata mreža vrlo velikog kapaciteta ili povezane opreme bude dostupna u roku od četiri mjeseca od primitka potpunog zahtjeva za dozvolu. Time se ne bi trebali dovesti u pitanje drugi rokovi ili obveze koji su propisani za pravilnu provedbu postupka izdavanja dozvola u skladu s nacionalnim pravom ili pravom Unije. Nadležna tijela ne bi trebala ograničavati niti ometati postavljanje mreža vrlo velikog kapaciteta ili povezane opreme niti ga činiti ekonomski manje privlačnim. Točnije, ona ne bi trebala sprečavati istodobnu provedbu postupaka izdavanja dozvola i dodjele prava puta, ako je to moguće, niti od operatora zahtijevati ishodaenje jedne vrste odobrenja prije nego što mogu podnijeti zahtjev za druge vrste odobrenja. Nadležna tijela trebala bi obrazložiti svako odbijanje izdavanja dozvola ili dodjele prava puta u svojoj nadležnosti na temelju objektivnih, transparentnih, nediskriminirajućih i proporcionalnih uvjeta.
- (40) Kako bi se izbjegla nepotrebna kašnjenja, nadležna tijela moraju utvrditi potpunost zahtjeva za dozvolu u roku od 15 dana od njegova primitka. Zahtjev za dozvolu trebao bi se smatrati potpunim ako nadležno tijelo u tom roku ne pozove podnositelja zahtjeva da dostavi podatke koji nedostaju. Radi jednakosti postupanja i transparentnosti, nadležna tijela ne bi trebala smatrati dopuštenima zahtjeve za dozvolu za građevinske radove ako minimalne informacije potrebne na temelju ove Uredbe nisu stavljene na raspolaganje putem jedinstvene informacijske točke unutar tri mjeseca prije podnošenja prvog zahtjeva za dozvolu nadležnim tijelima. Ako su, uz dozvole, za postavljanje elemenata mreža vrlo velikog kapaciteta potrebna prava puta, nadležna tijela trebala bi, odstupajući od članka 43. Direktive (EU) 2018/1972, dodijeliti takva prava puta u roku od četiri mjeseca od primitka zahtjeva. Ostala prava puta koja nisu potrebna u vezi s dozvolama za građevinske radove trebala bi se i dalje dodjeljivati u roku od šest mjeseci u skladu s člankom 43. Direktive (EU) 2018/1972. Operatori koji pretrpe štetu jer nadležno tijelo nije izdalo dozvole ili dodijelilo prava puta u primjenjivim rokovima trebali bi imati pravo na naknadu.
- (41) Radi osiguravanja jedinstvenih uvjeta za provedbu članka 7. ove Uredbe, provedbene ovlasti trebalo bi dodijeliti Komisiji. Te bi ovlasti trebalo izvršavati u skladu s Uredbom (EU) br. 182/2011 Europskog parlamenta i Vijeća³⁹. Izuzeća od obveze ishodaenja dozvola utvrđena na razini Unije provedbenim aktom mogla bi se pod određenim uvjetima primjenjivati na različite kategorije infrastrukture (kao što su stupovi, antene, motke i podzemni kabeli) za koje su inače potrebne građevinske dozvole, dozvole za kopanje ili druge vrste dozvola. Mogla bi se primjenjivati i na

³⁹ Uredba (EU) br. 182/2011 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. veljače 2011. o utvrđivanju pravila i općih načela u vezi s mehanizmima nadzora država članica nad izvršavanjem provedbenih ovlasti Komisije (SL L 55, 28.2.2011., str. 13.).

tehničke nadogradnje u okviru radova održavanja ili instalacija, manje građevinske radove, kao što je kopanje rovova, i obnove dozvola.

- (42) Kao što su pokazale određene inicijative za modernizaciju i dobre administrativne praksi na nacionalnoj razini, da bi se postupci izdavanja takvih dozvola i dodjele prava puta završavali u razumnim rokovima, potrebno je ustanoviti načela za administrativno pojednostavnjenje. Među njima bi trebalo biti ograničenje obveze ishoda prethodnog odobrenja na slučajeve u kojima je ono nužno i uvođenje prešutnog odobrenja nadležnih tijela u slučaju isteka određenog razdoblja. Usto, na kategorije postavljanja koje su izuzete od obveze ishoda dozvola na temelju prava Unije više se ne bi trebale primjenjivati obveze ishoda dozvola na temelju nacionalnog prava.
- (43) Kako bi se olakšalo postavljanje elemenata mreža vrlo velikog kapaciteta, sve naknade povezane s određenom dozvolom, osim s pravom puta, trebale bi biti ograničene na administrativne troškove obrade zahtjeva za dozvolu u skladu s načelima utvrđenima u članku 16. Direktive (EU) 2018/1972. Kad je riječ o pravu puta, primjenjuju se odredbe utvrđene u člancima 42. i 43. Direktive (EU) 2018/1972.
- (44) Za ostvarenje ciljeva utvrđenih u Odluci (EU) 2022/2481 do 2030. svi krajnji korisnici na fiksnim lokacijama moraju biti pokriveni gigabitnom mrežom do završne točke mreže, a sva naseljena područja mrežama velike brzine sljedeće generacije s performansama barem na razini 5G u skladu s načelom tehnološke neutralnosti. Trebalo bi olakšati dovođenje gigabitnih mreža do krajnjeg korisnika, ponajprije fizičkom infrastrukturom namijenjenom za postavljanje svjetlovodne instalacije. Dodatni troškovi ugradnje malih cijevi za vrijeme gradnje zgrade su niski, a opremanje zgrada gigabitnom infrastrukturom može činiti znatan dio troška postavljanja gigabitne mreže. Stoga bi sve nove zgrade ili zgrade podvrgnute opsežnoj obnovi trebale biti opremljene fizičkom infrastrukturom i svjetlovodnom instalacijom unutar zgrade, što bi omogućilo povezivanje krajnjih korisnika gigabitnim brzinama. Nove višestambene zgrade i višestambene zgrade podvrgnute opsežnoj obnovi trebale bi biti opremljene i pristupnom točkom, dostupnom poduzetnicima koji pružaju ili su ovlašteni za pružanje javnih elektroničkih komunikacijskih mreža. Nadalje, graditelji bi trebali predvidjeti prazne cijevi od svakog stana do pristupne točke u višestambenoj zgradi ili izvan nje. Značajna obnova postojećih zgrada na lokaciji krajnjeg korisnika radi povećanja energetske učinkovitosti (na temelju Direktive 2010/31/EU Europskog parlamenta i Vijeća⁴⁰) prilika je da se i one opreme fizičkom infrastrukturom unutar zgrade namijenjenom za postavljanje svjetlovodne instalacije, svjetlovodnom instalacijom unutar zgrade i, za višestambene zgrade, pristupnom točkom.
- (45) Mogućnost opremanja zgrade fizičkom infrastrukturom unutar zgrade namijenjenom za postavljanje svjetlovodne instalacije, pristupnom točkom ili svjetlovodnom instalacijom unutar zgrade može se smatrati neproporcionalnom u smislu troškova, osobito u slučaju novih jednostambenih zgrada ili zgrada na kojima se izvode radovi opsežne obnove. Procjena se može temeljiti na objektivnim razlozima kao što su specifične procjene troškova, ekonomski razlozi povezani s lokacijom, očuvanje urbane baštine ili okolišni razlozi (na primjer za određene kategorije spomenika).
- (46) Potencijalni kupci i stanari trebali bi imati pravo znati koje su zgrade opremljene fizičkom infrastrukturom unutar zgrade namijenjenom za postavljanje svjetlovodne instalacije, pristupnom točkom i svjetlovodnom instalacijom unutar zgrade pa se na

⁴⁰ Direktiva 2010/31/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 19. svibnja 2010. o energetskim svojstvima zgrada (SL L 153, 18.6.2010., str. 13.).

njima može znatno uštedjeti na troškovima. Također bi trebalo poticati prilagođenost zgrada svjetlovodnim mrežama. Države članice zato bi za zgrade opremljene takvom infrastrukturom, pristupnom točkom i svjetlovodnom instalacijom unutar zgrade u skladu s ovom Uredbom trebale izraditi obveznu oznaku „prikladna za svjetlovodnu instalaciju”.

- (47) Poduzetnici koji pružaju ili su ovlaštjeni za pružanje javnih elektroničkih komunikacijskih mreža koji postavljaju gigabitne mreže u određenom području mogli bi ostvariti znatnu ekonomiju razmjera ako bi mogli završiti svoju mrežu u pristupnoj točki zgrade korištenjem postojeće fizičke infrastrukture i vraćanjem zahvaćenog područja u prvobitno stanje. To bi trebalo biti moguće bez obzira na to je li pretplatnik u tom trenutku izrazio izričit interes za uslugu i pod uvjetom da se utjecaj na privatno vlasništvo svede na najmanju moguću mjeru. Kad je mreža završena u pristupnoj točki, povezivanje dodatnih korisnika moguće je uz znatno niže troškove, ponajprije pristupom vertikalnom segmentu unutar zgrade namijenjenom za postavljanje svjetlovodne instalacije, ako već postoji. Taj je cilj ispunjen i kad je sama zgrada već opremljena gigabitnom mrežom kojoj ima pristup, pod transparentnim, proporcionalnim i nediskriminirajućim uvjetima, svaki pružatelj usluga javnih komunikacijskih mreža koji u toj zgradi ima aktivnog pretplatnika. To bi osobito mogao biti slučaj u državama članicama koje su poduzele mjere na temelju članka 44. Direktive (EU) 2018/1972.
- (48) Kako bi se doprinijelo dostupnosti gigabitnih mreža krajnjim korisnicima, nove i opsežno obnovljene zgrade trebale bi biti opremljene fizičkom infrastrukturom unutar zgrade namijenjenom za postavljanje svjetlovodne instalacije, svjetlovodnom instalacijom unutar zgrade i, kad je riječ o višestambenim zgradama, pristupnom točkom. Države članice trebale bi imati određeni stupanj fleksibilnosti u ostvarivanju tog cilja. Ovom se Direktivom stoga ne nastoje uskladiti pravila o povezanim troškovima, uključujući naknadu troškova opremanja zgrada fizičkom infrastrukturom namijenjenom za postavljanje svjetlovodne instalacije, svjetlovodnom instalacijom unutar zgrade i pristupnom točkom.
- (49) U skladu s načelom supsidijarnosti i kako bi se u obzir uzele nacionalne okolnosti, države članice trebale bi donijeti norme ili tehničke specifikacije potrebne za opremanje novogradnji ili opsežno obnovljenih zgrada fizičkom infrastrukturom unutar zgrade namijenjenom za postavljanje svjetlovodne instalacije i svjetlovodnom instalacijom unutar zgrade, a novih ili opsežno obnovljenih višestambenih zgrada i pristupnom točkom. Tim bi se normama ili tehničkim specifikacijama trebalo utvrditi barem sljedeće: specifikacije pristupne točke zgrade, specifikacije svjetlovodnog sučelja, specifikacije kabela, specifikacije utičnice, specifikacije cijevi ili mikrocijevi te tehničke specifikacije potrebne za sprečavanje interferencije s električnim kabelima i najmanjim polumjerom savijanja. Države članice trebale bi uvjetovati izdavanje građevinskih dozvola sukladnošću relevantnog projekta nove zgrade ili radova opsežne obnove za koje je potrebna građevinska dozvola s normama ili tehničkim specifikacijama na temelju ovjerenog izvješća o ispitivanju. Također, trebale bi uspostaviti programe certificiranja za potrebe dokazivanja sukladnosti s normama ili tehničkim specifikacijama te za dodjelu oznake „prikladna za svjetlovodnu instalaciju”. Povrh toga, da bi se izbjeglo povećanje birokratskog opterećenja zbog programa certificiranja uspostavljenog na temelju ove Uredbe, trebale bi uzeti u obzir postupovne zahtjeve koji se primjenjuju na programe certificiranja na temelju Direktive 2010/31/EU i usto razmotriti mogućnost istodobnog podnošenja zahtjeva u okviru obje vrste postupaka.

- (50) Imajući u vidu društvene prednosti digitalnog uključivanja i uzimajući u obzir rentabilnost postavljanja mreža vrlo velikog kapaciteta, ondje gdje nema ni pasivne ni aktivne infrastrukture namijenjene za postavljanje svjetlovodne instalacije za prostorije krajnjih korisnika ni alternative pružanju mreža vrlo velikog kapaciteta pretplatniku, svaki pružatelj usluga javnih komunikacijskih mreža trebao bi imati pravo završiti svoju mrežu u privatnoj prostoriji o vlastitom trošku, pod uvjetom da utjecaj na privatno vlasništvo svede na najmanju moguću mjeru, primjerice, ako je moguće, ponovnom upotrebom postojeće fizičke infrastrukture unutar zgrade ili vraćanjem zahvaćenih područja u prvobitno stanje.
- (51) Zahtjevi za pristup fizičkoj infrastrukturi unutar zgrade trebali bi biti obuhvaćeni područjem primjene ove Uredbe, a zahtjev za pristup svjetlovodnoj instalaciji područjem primjene Direktive (EU) 2018/1972. Usto, pristup fizičkoj infrastrukturi unutar zgrade mogao bi se odbiti ako je pristup svjetlovodnoj instalaciji unutar zgrade dostupan pod poštenim, razumnim i nediskriminirajućim uvjetima, uključujući cijenu.
- (52) Kako bi pristupi bili usklađeni, Komisija bi u bliskoj suradnji s BEREC-om mogla dati upute o primjeni odredbi o pristupu fizičkoj infrastrukturi unutar zgrade, među ostalim o uvjetima tog pristupa. Pri pripremi uputa trebalo bi na odgovarajući način uzeti u obzir stajališta dionika i nacionalnih tijela za rješavanje sporova.
- (53) Radi modernizacije i povećanja prilagodljivosti administrativnih postupaka te smanjenja troškova postupaka za postavljanje mreža vrlo velikog kapaciteta i skraćivanja vremena koje se troši na njih, usluge jedinstvenih informacijskih točaka trebale bi se u cijelosti pružati putem interneta. U tu bi svrhu jedinstvene informacijske točke trebale omogućivati jednostavan pristup potrebnim digitalnim alatima kao što su internetski portali, digitalne i aplikacije. Ti bi alati trebali omogućivati učinkovit pristup minimalnim informacijama o postojećoj fizičkoj infrastrukturi i planiranim građevinskim radovima te zahtijevanje informacija. Trebali bi omogućivati i pristup elektroničkim administrativnim postupcima izdavanja dozvola i dodjele prava puta te povezanim informacijama o primjenjivim uvjetima i postupcima. Ako je u državi članici uspostavljeno više jedinstvenih informacijskih točaka, sve bi trebale biti lako i neometano dostupne elektroničkim sredstvima putem jedinstvene nacionalne digitalne ulazne točke. Ta ulazna točka trebala bi imati zajedničko korisničko sučelje za pristup jedinstvenim internetskim informacijskim točkama. Jedinstvena nacionalna digitalna ulazna točka trebala bi olakšati interakciju između operatora i nadležnih tijela koja obavljaju funkcije jedinstvenih informacijskih točaka.
- (54) Državama članicama trebalo bi omogućiti da za obavljanje funkcija jedinstvene informacijske točke koriste i, prema potrebi, poboljšaju digitalne alate, primjerice internetske portale, digitalne platforme i aplikacije, koji su već možda dostupni na lokalnoj, regionalnoj ili nacionalnoj razini pod uvjetom da ispunjavaju obveze utvrđene u ovoj Uredbi. To uključuje pristup putem jedinstvene nacionalne digitalne ulazne točke i dostupnost svih funkcionalnosti utvrđenih u ovoj Uredbi. Radi poštovanja načela „samo jednom”, smanjenja količine podataka i točnosti podataka, državama članicama trebalo bi omogućiti da, prema potrebi, integriraju više digitalnih platformi ili aplikacija na koje se oslanjaju jedinstvene informacijske točke. Primjerice, digitalne platforme ili aplikacije na koje se jedinstvene informacijske točke oslanjaju kad je riječ o fizičkoj infrastrukturi mogle bi biti međusobno povezane ili potpuno ili djelomično integrirane s onima za planirane građevinske radove i izdavanje dozvola.

- (55) Kako bi jedinstvene informacijske točke propisane ovom Uredbom bile djelotvorne, države članice trebale bi osigurati odgovarajuće resurse i lako dostupne relevantne informacije o određenom zemljopisnom području. Informacije bi trebale biti dovoljno detaljne da se maksimalno poveća učinkovitost s obzirom na dodijeljene zadaće, među ostalim u lokalnom katastru. U tom smislu države članice mogle bi razmotriti moguće sinergije i ekonomije razmjera s jedinstvenim kontaktnim točkama u smislu članka 6. Direktive 2006/123/EZ Europskog parlamenta i Vijeća⁴¹ i druga planirana ili postojeća rješenja e-uprave s ciljem da se iskoriste postojeće strukture i ostvare maksimalne koristi za krajnje korisnike. Na sličan bi način jedinstveni digitalni pristupnik propisan Uredbom (EU) 2018/1724 Europskog parlamenta i Vijeća⁴² trebao biti povezan s jedinstvenim informacijskim točkama.
- (56) Troškovi uspostave jedinstvene nacionalne digitalne ulazne točke, jedinstvenih informacijskih točaka i digitalnih alata potrebnih za usklađivanje s odredbama ove Uredbe mogli bi biti potpuno ili djelomično prihvatljivi za financijsku potporu iz fondova Unije, primjerice u okviru posebnog cilja Europskog fonda za regionalni razvoj: konkurentnija i pametnija Europa promicanjem inovativne i pametne gospodarske preobrazbe i regionalne povezivosti u području IKT-a⁴³, posebnog cilja programa Digitalna Europa⁴⁴: uvođenje i najbolja uporaba digitalnih kapaciteta te interoperabilnost te u okviru stupova Mehanizma za oporavak i otpornost⁴⁵: digitalna transformacija i pametan, održiv i uključiv rast, uključujući gospodarsku koheziju, radna mjesta, produktivnost, konkurentnost, istraživanje, razvoj i inovacije te unutarnje tržište koje dobro funkcionira s jakim MSP-ovima, pod uvjetom da su u skladu s ciljevima i kriterijima prihvatljivosti iz tih fondova.
- (57) U slučaju neslaganja o tehničkim i komercijalnim uvjetima tijekom komercijalnih pregovora o pristupu fizičkoj infrastrukturi ili koordiniranju građevinskih radova, svaka stranka trebala bi moći zatražiti od nacionalnog tijela za rješavanje sporova da strankama nametne rješenje kako bi se izbjeglo neopravdano odbijanje zahtjeva ili postavljanje nerazumnih uvjeta. Pri utvrđivanju cijena za odobravanje pristupa ili podjele troškova koordiniranih građevinskih radova, tijelo za rješavanje sporova trebalo bi se pobrinuti da davatelj pristupa i mrežni operatori koji planiraju građevinske radove imaju poštenu priliku da im se nadoknade troškovi davanja pristupa fizičkoj infrastrukturi ili koordiniranja planiranih građevinskih radova. Pritom bi trebalo uzeti u obzir odgovarajuće upute Komisije, eventualne posebne nacionalne uvjete i uspostavljene tarifne strukture te sve prethodne obveze koje je odredilo nacionalno regulatorno tijelo. Tijelo za rješavanje sporova trebalo bi uzeti u obzir i učinak zatraženog pristupa ili koordiniranja planiranih građevinskih radova na poslovni plan davatelja pristupa ili mrežnih operatora koji planiraju građevinske

⁴¹ Direktiva 2006/123/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2006. o uslugama na unutarnjem tržištu ([SL L 376, 27.12.2006., str. 36.](#)).

⁴² Uredba (EU) 2018/1724 Europskog parlamenta i Vijeća od 2. listopada 2018. o uspostavi jedinstvenog digitalnog pristupnika za pristup informacijama, postupcima, uslugama podrške i rješavanja problema te o izmjeni Uredbe (EU) br. 1024/2012 ([SL L 295, 21.11.2018., str. 1.](#)).

⁴³ Članak 3. stavka 1. točka (a) Uredbe (EU) 2021/1058 Europskog parlamenta i Vijeća od 24. lipnja 2021. o Europskom fondu za regionalni razvoj i Kohezijskom fondu (SL L 231, 30.6.2021., str. 60.).

⁴⁴ Članak 8. Uredbe (EU) 2021/694 Europskog parlamenta i Vijeća od 29. travnja 2021. o uspostavi programa Digitalna Europa te o stavljanju izvan snage Odluke (EU) 2015/2240 (SL L 166, 11.5.2021., str. 1.).

⁴⁵ Članak 3. Uredbe (EU) 2021/241 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. veljače 2021. o uspostavi Mehanizma za oporavak i otpornost (SL L 57, 18.2.2021., str. 17.).

radove, uključujući ulaganja koja su proveli ili planiraju, posebice u fizičku infrastrukturu na koju se zahtjev odnosi.

- (58) Kako bi se izbjegla kašnjenja u postavljanju mreže, nacionalno tijelo za rješavanje sporova trebalo bi pravodobno riješiti spor, a u svakom slučaju najkasnije u roku od četiri mjeseca od primitka zahtjeva za rješavanje spora ako se spor odnosi na pristup postojećoj fizičkoj infrastrukturi i u roku od mjesec dana ako se odnosi na transparentnost u pogledu fizičke infrastrukture, koordiniranje planiranih građevinskih radova i transparentnost planiranih građevinskih radova. Izvanredne okolnosti koje opravdavaju kašnjenje u rješavanju spora mogle bi biti izvan kontrole tijela za rješavanje sporova, kao što su nedostatne informacije ili dokumentacija koji su potrebni za donošenje odluke, uključujući mišljenja drugih nadležnih tijela s kojima se treba savjetovati ili velika složenost predmeta.
- (59) Tijelo za rješavanje sporova trebalo bi imati ovlast obvezujućom odlukom rješavati sporove o pristupu fizičkoj infrastrukturi, planiranim građevinskim radovima radi postavljanja mreža vrlo velikog kapaciteta ili informacijama o njima. U svakom slučaju, odlukama takvog tijela ne bi se trebala dovoditi u pitanje mogućnost bilo koje stranke da uputi predmet sudu ili da prije formalnog rješavanja sporova ili usporedno s njim primijene mehanizam mirenja, primjerice u obliku posredovanja ili dodatnog kruga razgovora.
- (60) U skladu s načelom supsidijarnosti, ovom se Uredbom ne bi trebala dovesti u pitanje mogućnost država članica da regulatorne zadaće dodijeli nadležnim tijelima koja su najprikladnija za njihovo obavljanje u skladu s nacionalnim ustavnim sustavom dodjele nadležnosti i ovlasti te sa zahtjevima utvrđenima u ovoj Uredbi. Kako bi se smanjilo administrativno opterećenje, državama članicama trebalo bi dopustiti da imenuju postojeće tijelo ili zadrže nadležna tijela koja su već imenovana u skladu s Direktivom (EU) 2014/61/EU. Informacije o zadaćama dodijeljenima nadležnom tijelu ili tijelima trebalo bi objaviti putem jedinstvene informacijske točke te ih dostaviti Komisiji, osim ako je to već učinjeno u skladu s Direktivom 2014/61/EU. Diskrecijsko pravo država članica, koje zadržavaju, da za funkcije jedinstvene informacijske točke zaduže više od jednog nadležnog tijela ne bi trebalo utjecati na njihovu sposobnost da djelotvorno obavljaju tih funkcija.
- (61) Imenovano nacionalno tijelo za rješavanje sporova i nadležno tijelo koje obavlja funkcije jedinstvene informacijske točke trebali bi osigurati nepristranost, neovisnost i strukturnu podjelu u odnosu na uključene strane, nepristrano, transparentno i pravodobno provoditi svoje ovlasti te imati odgovarajuće kompetencije i resurse.
- (62) Države članice trebale bi propisati odgovarajuće, učinkovite, proporcionalne i odvraćajuće sankcije za neusklađenost s ovom Uredbom ili s obvezujućom odlukom koju su donijela nadležna tijela, uključujući slučajeve kad mrežni operator ili tijelo javnog sektora namjerno ili u velikoj mjeri i nemarno pruža obmanjujuće, pogrešne ili nepotpune informacije putem jedinstvene informacijske točke.
- (63) S obzirom na to da ciljeve ove Uredbe kojima se nastoji olakšati postavljanje fizičke infrastrukture pogodne za mreže vrlo velikog kapaciteta u cijeloj Uniji ne mogu dostatno ostvariti države članice zbog trajno prisutnih različitih pristupa te sporog i neučinkovitog prenošenja Direktive 2014/61/EU, nego se zbog opsega postavljanja mreža i potrebnog ulaganja oni na bolji način mogu ostvariti na razini Unije, Unija može donijeti mjere u skladu s načelom supsidijarnosti utvrđenim u članku 5. Ugovora o Europskoj uniji. U skladu s načelom proporcionalnosti, kako je utvrđeno u tom članku, ova Uredba ne prelazi ono što je potrebno za ostvarivanje tih ciljeva.

- (64) Ovom se Uredbom poštuju temeljna prava i načela priznata Poveljom Europske unije o temeljnim pravima te se njome osobito nastoji postići puno poštovanje prava na privatni život i zaštitu poslovnih tajni, slobode poduzetništva, prava vlasništva i prava na djelotvoran pravni lijek. Ova se Uredba mora primjenjivati u skladu s tim pravima i načelima.
- (65) Ova Uredba sadržava odredbe koje obuhvaćaju sva bitna područja obuhvaćena Direktivom 2014/61/EU, koju bi stoga trebalo staviti izvan snage.
- (66) Razdobljem od šest mjeseci između stupanja na snagu i primjene državama članicama nastoji se dati dovoljno vremena da se pobrinu da njihovo nacionalno zakonodavstvo ne sadržava nikakve prepreke jedinstvenoj i učinkovitoj primjeni ove Uredbe. Razdobljem od šest mjeseci ne dovode se u pitanje posebna pravila iz ove Uredbe o odgođenoj primjeni određenih odredaba kako je u njoj navedeno. Države članice trebaju povući nacionalne odredbe koje se preklapaju ili su u suprotnosti s ovom Uredbom do početka njezine primjene. Kad je riječ o donošenju novog zakonodavstva u tom razdoblju, iz članka 4. stavka 3. UEU-a proizlazi da države članice imaju obvezu lojalne suradnje tako da ne poduzimaju radnje koje bi bile u suprotnosti s budućim pravnim pravilima Unije,

DONIJELI SU OVU UREDBU:

Članak 1.

Predmet i područje primjene

1. Ovom se Uredbom nastoji olakšati i potaknuti uvođenje mreža vrlo velikog kapaciteta poticanjem zajedničkog korištenja postojeće fizičke infrastrukture i omogućivanjem učinkovitijeg postavljanja nove fizičke infrastrukture s ciljem da se takve mreže mogu postavljati brže i uz niže troškove.
2. Ako je bilo koja odredba ove Uredbe protivna odredbi Direktive (EU) 2018/1972 ili Direktive 2002/77/EC, prednost imaju odgovarajuće odredbe tih direktiva.
3. Države članice mogu zadržati ili uvesti mjere u skladu s pravom Unije koje sadržavaju detaljnije odredbe od onih utvrđenih u ovoj Uredbi ako te mjere služe poticanju zajedničkog korištenja postojeće fizičke infrastrukture ili omogućuju učinkovitije postavljanje nove fizičke infrastrukture.
4. Iznimno od stavka 3., države članice u nacionalnom pravu ne zadržavaju niti u njega uvode odredbe koje se razlikuju od onih utvrđenih u članku 3. stavcima 3. i 6., članku 4. stavku 4., članku 5. stavcima 2. i 4., članku 6. stavku 2. i članku 8. stavcima 7. i 8.

Članak 2.

Definicije

Za potrebe ove Uredbe primjenjuju se definicije iz Direktive (EU) 2018/1972.

Primjenjuju se i sljedeće definicije:

- (1) „mrežni operator” znači:
 - (a) operator kako je definiran u članku 2. točki 29. Direktive (EU) 2018/1972;
 - (b) poduzetnik koji pruža fizičku infrastrukturu namijenjenu:
 - i. pružanju usluga proizvodnje, prijenosa ili distribucije;

- plina,
- električne energije, uključujući javnu rasvjetu,
- grijanja,
- vode, uključujući ispuštanje ili pročišćavanje otpadnih voda i kanalizacije te sustave odvodnje;

ii. pružanju usluga prijevoza, uključujući željeznice, ceste, luke i zračne luke;

(2) „fizička infrastruktura” znači:

- (a) bilo koji element mreže koji je namijenjen za smještanje drugih elemenata mreže, a da pritom sam ne postaje aktivni element mreže, kao što su cijevi, stupovi, kabelaška kanalizacija, revizijska okna, kabelaški zdenci, ormarići, antenske instalacije, tornjevi i stupovi te zgrade ili ulazi u zgrade i sva druga imovina, uključujući uličnu opremu, kao što su rasvjetni stupovi, prometni znakovi, semafori, reklamni panoi, autobusne i tramvajske postaje te postaje podzemne željeznice;
- (b) ako nisu dio mreže i u vlasništvu su ili pod kontrolom tijela javnog sektora: zgrade ili ulazi u zgrade i sva druga imovina, uključujući uličnu opremu, kao što su rasvjetni stupovi, prometni znakovi, semafori, reklamni panoi, autobusne i tramvajske postaje te postaje podzemne željeznice.

Kabeli, uključujući svjetlovodne niti bez prijenosne opreme, kao i elementi mreža koji se upotrebljavaju za opskrbu vodom namijenjenom za ljudsku potrošnju kako je definirana u članku 2. točki 1. Direktive (EU) 2020/2184 Europskog parlamenta i Vijeća⁴⁶ nisu fizička infrastruktura u smislu ove Uredbe;

3. „građevinski radovi” znači svaki rezultat radova visokogradnje ili niskogradnje u cjelini koji je sam po sebi dovoljan za ispunjavanje neke ekonomske ili tehničke funkcije i obuhvaća jedan ili više elemenata fizičke infrastrukture;

4. „tijelo javnog sektora” znači državno, regionalno ili lokalno tijelo, javnopravno tijelo ili udruženje koje se sastoji od jednog ili nekoliko takvih tijela ili jednog ili nekoliko takvih javnopravnih tijela;

5. „javnopravna tijela” znači tijela sa svim sljedećim obilježjima:

- (a) osnovana su posebno radi zadovoljavanja potreba u općem interesu koje nisu industrijske ili komercijalne prirode;
- (b) imaju pravnu osobnost;
- (c) u cijelosti ili većim dijelom financiraju ih državna, regionalna ili lokalna tijela ili druga javnopravna tijela; ili ta tijela nadziru upravljanje njima ili imaju upravni, upravljački ili nadzorni odbor u kojem su više od polovice članova imenovala državna, regionalna ili lokalna tijela ili druga javnopravna tijela;

6. „fizička infrastruktura unutar zgrade” znači fizička infrastruktura ili instalacije na lokaciji krajnjeg korisnika, uključujući elemente u zajedničkom vlasništvu, namijenjeni za smještanje žičnih i/ili bežičnih pristupnih mreža ako su takve pristupne mreže primjerene za pružanje elektroničkih komunikacijskih usluga i povezivanje pristupne točke zgrade sa završnom točkom mreže;

⁴⁶ Direktiva (EU) 2020/2184 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. prosinca 2020. o kvaliteti vode namijenjene za ljudsku potrošnju (SL L 435, 23.12.2020., str. 1.).

7. „svjetlovodna instalacija unutar zgrade” znači svjetlovodni kabeli na lokaciji krajnjeg korisnika, uključujući elemente u zajedničkom vlasništvu, namijenjeni za pružanje elektroničkih komunikacijskih usluga i povezivanje pristupne točke zgrade sa završnom točkom mreže;

8. „fizička infrastruktura unutar zgrade namijenjena za postavljanje svjetlovodne instalacije” znači fizička infrastruktura unutar zgrade namijenjena za smještaj elemenata od svjetlovodnih niti;

9. „radovi opsežne obnove” znači radovi visokogradnje ili niskogradnje na lokaciji krajnjeg korisnika koji obuhvaćaju strukturne izmjene cijele fizičke infrastrukture unutar zgrade ili njezina znatnog dijela i za koje je potrebna građevinska dozvola;

10. „dozvola” znači izričita ili prešutna odluka nadležnog tijela koja je poduzetniku potrebna za izvođenje radova niskogradnje ili visokogradnje potrebnih za postavljanje elemenata mreža vrlo velikog kapaciteta ili skup takvih istodobnih ili uzastopnih odluka jednog ili više nadležnih tijela;

11. „pristupna točka” znači fizička točka unutar ili izvan zgrade koja je dostupna jednom ili više poduzetnika koji pružaju ili su ovlaštene za pružanje javnih elektroničkih komunikacijskih mreža i preko koje je moguće povezivanje s infrastrukturom unutar zgrade namijenjenom za postavljanje svjetlovodne instalacije.

Članak 3.

Pristup postojećoj fizičkoj infrastrukturi

1. Na pisani zahtjev operatora tijela javnog sektora ili mrežni operatori u čijem je vlasništvu ili pod čijom je kontrolom fizička infrastruktura dužni su udovoljiti svim razumnim zahtjevima za pristup toj fizičkoj infrastrukturi pod poštenim i razumnim uvjetima, uključujući cijenu, radi postavljanja elemenata mreža vrlo velikog kapaciteta ili povezane opreme. Tijela javnog sektora koja su vlasnici fizičke infrastrukture ili je kontroliraju svim su opravdanim zahtjevima za pristup usto dužna udovoljiti pod nediskriminirajućim uvjetima. U tim pisanim zahtjevima moraju se navesti elementi fizičke infrastrukture kojima se traži pristup, uključujući točan vremenski okvir.

2. Pri određivanju cijena kao dijela poštenih i razumnih uvjeta za odobravanje pristupa, mrežni operatori i tijela javnog sektora u čijem je vlasništvu ili pod čijom je kontrolom fizička infrastruktura uzimaju u obzir sljedeće:

- (a) potrebu da davatelj pristupa ima pravednu mogućnost naknade vlastitih troškova davanja pristupa svojoj fizičkoj infrastrukturi, uzimajući u obzir posebne nacionalne okolnosti i tarifne strukture uvedene radi pružanja pravedne mogućnosti naknade troškova, a kad je riječ o elektroničkim komunikacijskim mrežama u obzir se uzimaju i sve obveze koje je odredilo nacionalno regulatorno tijelo;
- (b) učinak zatraženog pristupa na poslovni plan davatelja pristupa, među ostalim na ulaganja u fizičku infrastrukturu kojoj je zatražen pristup;
- (c) u slučaju pristupa fizičkoj infrastrukturi operatora, ekonomsku održivost tih ulaganja na temelju njihova profila rizičnosti, vremenski raspored povrata ulaganja, utjecaj pristupa na tržišno natjecanje na kraju lanca, a time i na cijene i povrat ulaganja, amortizaciju imovine mreže u vrijeme podnošenja zahtjeva za pristup, poslovne razloge za provedeno ulaganje, osobito u fizičku infrastrukturu za pružanje povezivosti, te eventualnu mogućnost zajedničkog ulaganja u postavljanje fizičke

infrastrukture, prije svega na temelju članka 76. Direktive (EU) 2018/1972, ili njezina zajedničkog postavljanja koja je prethodno ponuđena tražitelju pristupa.

3. Mrežni operatori i tijela javnog sektora u čijem je vlasništvu ili pod čijom je kontrolom fizička infrastruktura mogu odbiti pristup određenoj fizičkoj infrastrukturi na temelju barem jednog od sljedećih uvjeta:

- (a) fizička infrastruktura kojoj se zahtijeva pristup radi smještanja elementa mreže vrlo velikog kapaciteta iz stavka 2. nije tehnički prikladna;
- (b) nema dovoljno prostora za smještaj elemenata mreža vrlo velikog kapaciteta ili povezane opreme iz stavka 2., među ostalim i nakon što se uzme u obzir buduća potreba za prostorom davatelja pristupa koja je u dovoljnoj mjeri dokazana;
- (c) postoje razlozi za zabrinutost u pogledu sigurnosti i javnog zdravlja;
- (d) postoji zabrinutost u pogledu cjelovitosti i sigurnosti bilo koje mreže, posebno kritične nacionalne infrastrukture;
- (e) postoji rizik da će planirane elektroničke komunikacijske usluge ozbiljno ometati pružanje drugih usluga putem iste fizičke infrastrukture; ili
- (f) dostupni su održivi alternativni načini veleprodajnog fizičkog pristupa elektroničkim komunikacijskim mrežama koje nudi isti mrežni operator i koji su prikladni za pružanje mreža vrlo velikog kapaciteta, pod uvjetom da je takav pristup ponuđen pod poštenim i razumnim uvjetima.

U slučaju odbijanja pristupa, mrežni operator ili tijelo javnog sektora u čijem je vlasništvu ili pod čijom je kontrolom fizička infrastruktura dostavlja tražitelju pristupa pisanu obavijest s detaljno objašnjenim konkretnim razlozima odbijanja u roku od mjesec dana od datuma primitka potpunog zahtjeva za pristup.

4. Države članice mogu osnovati tijelo za koordiniranje zahtjeva za pristup fizičkoj infrastrukturi u vlasništvu ili pod kontrolom tijela javnog sektora, davanje pravnih i tehničkih savjeta tijekom pregovora o uvjetima pristupa i olakšavanje dostave informacija putem jedinstvene informacijske točke iz članka 10.

5. Fizička infrastruktura koja već podliježe obvezama pristupa koje su odredila nacionalna regulatorna tijela na temelju Direktive (EU) 2018/1972 ili koje proizlaze iz primjene pravila Unije o državnim potporama ne podliježe obvezama utvrđenima u stavcima 2., 3. i 4. dok su takve obveze pristupa na snazi.

6. Tijela javnog sektora koja su vlasnici zgrada ili određenih kategorija zgrada ili ih kontroliraju mogu odlučiti ne primjenjivati stavke 1., 2. i 3. na te zgrade ili kategorije zgrada zbog arhitektonske, povijesne, vjerske ili prirodne vrijednosti ili zbog razloga javne sigurnosti, zaštite i zdravlja. Države članice utvrđuju takve zgrade ili kategorije zgrada na svojem državnom području na temelju propisno objašnjenih i proporcionalnih razloga. Informacije o takvim zgradama ili kategorijama zgrada objavljuju se putem jedinstvene informacijske točke i dostavljaju Komisiji.

7. Operatori imaju pravo ponuditi pristup svojoj fizičkoj infrastrukturi u svrhu postavljanja mreža koje nisu elektroničke komunikacijske mreže ili povezana oprema.

8. Ovim člankom ne dovodi se u pitanje pravo vlasništva vlasnika fizičke infrastrukture u slučajevima kad mrežni operator ili tijelo javnog sektora nije vlasnik ni pravo vlasništva bilo koje treće osobe, kao što su vlasnici zemljišta i vlasnici privatne imovine.

9. Nakon savjetovanja s dionicima, nacionalnim tijelima za rješavanje sporova i, prema potrebi, drugim nadležnim tijelima ili agencijama Unije iz relevantnih sektora Komisija može, u bliskoj suradnji s BEREC-om, dati upute o primjeni ovog članka.

Članak 4.

Transparentnost u pogledu fizičke infrastrukture

1. U svrhu traženja pristupa fizičkoj infrastrukturi u skladu s člankom 3. svaki operator ima pravo, na zahtjev, putem jedinstvene informacijske točke pristupiti sljedećim minimalnim informacijama o postojećoj fizičkoj infrastrukturi u elektroničkom obliku:

- (a) georeferencirana lokacija i trasa;
- (b) vrsta i trenutna upotreba te infrastrukture;
- (c) kontaktna točka.

Takve minimalne informacije moraju biti dostupne odmah, pod proporcionalnim, nediskriminirajućim i transparentnim uvjetima, a u svakom slučaju najkasnije 15 dana nakon podnošenja zahtjeva za informacije.

Svaki operator koji zatraži pristup informacijama na temelju ovog članka navodi na kojem području planira postavljanje elemenata mreža vrlo velikog kapaciteta ili povezane opreme.

Pristup minimalnim informacijama može se ograničiti samo kad je to nužno radi sigurnosti određenih zgrada u vlasništvu ili pod kontrolom tijela javnog sektora, sigurnosti i cjelovitosti mreža, nacionalna sigurnosti, zaštite i javnog zdravlja ili zbog povjerljivosti ili operativnih i poslovnih tajni.

2. Mrežni operatori i tijela javnog sektora stavljaju na raspolaganje minimalne informacije iz stavka 1. putem jedinstvene informacijske točke i u elektroničkom obliku do [DATUM STUPANJA NA SNAGU + 12 MJESECI]. Pod istim uvjetima mrežni operatori i tijela javnog sektora odmah stavljaju na raspolaganje svako ažuriranje tih informacija i sve nove minimalne informacije iz stavka 1.

3. Mrežni operatori i tijela javnog sektora dužna su udovoljiti opravdanim zahtjevima za preglede na licu mjesta određenih elemenata svoje fizičke infrastrukture na poseban zahtjev operatora. U takvim se zahtjevima navode elementi predmetne fizičke infrastrukture radi postavljanja elemenata mreža vrlo velikog kapaciteta ili povezane opreme. Pregledi određenih elemenata fizičke infrastrukture na licu mjesta odobravaju se pod proporcionalnim, nediskriminirajućim i transparentnim uvjetima u roku od mjesec dana od dana primitka zahtjeva, podložno ograničenjima iz stavka 1. četvrtog podstavka.

4. Stavci 1., 2. i 3. ne moraju se primjenjivati na kritičnu nacionalnu infrastrukturu kako je definirana nacionalnim pravom.

Stavci 1., 2. i 3. ne primjenjuju se:

- (a) na fizičku infrastrukturu koja nije tehnički prikladna za postavljanje mreža vrlo velikog kapaciteta ili povezane opreme; ili
- (b) u određenim slučajevima u kojima bi obveza pružanja informacija o određenoj postojećoj fizičkoj infrastrukturi na temelju stavka 1. prvog podstavka bila neproporcionalna na temelju detaljne analize troškova i koristi koju provedu države članice te savjetovanja s dionicima.

Sve takve iznimke objavljuju se putem jedinstvene informacijske točke te se o njima obavješćuje Komisiju.

5. Operatori koji dobiju pristup informacijama na temelju ovog članka poduzimaju odgovarajuće mjere za poštovanje povjerljivosti i obveze čuvanja operativnih i poslovnih tajni.

Članak 5.

Koordiniranje građevinskih radova

1. Svaki mrežni operator ima pravo s operatorima sklapati ugovore o koordiniranju građevinskih radova, među ostalim o raspodjeli troškova, radi postavljanja elemenata mreža vrlo velikog kapaciteta ili povezane opreme.

2. Svaki mrežni operator koji izravno ili neizravno izvodi građevinske radove koji se u cijelosti ili djelomično financiraju javnim sredstvima ili to planira dužan je udovoljiti svim opravdanim pisanim zahtjevima operatora za koordiniranje tih građevinskih radova pod transparentnim i nediskriminirajućim uvjetima radi postavljanja elemenata mreža vrlo velikog kapaciteta ili povezane opreme.

Takvim se zahtjevima udovoljava ako su ispunjeni sljedeći kumulativni uvjeti:

- (a) time neće nastati nikakvi nepovratni dodatni troškovi, uključujući one uzrokovane dodatnim kašnjenjima, za mrežnog operatora koji je prvotno planirao predmetne građevinske radove, ne dovodeći u pitanje mogućnost dogovora o raspodjeli troškova između predmetnih stranaka;
- (b) mrežni operator koji je prvotno planirao građevinske radove zadržava nadzor nad koordiniranjem radova;
- (c) zahtjev za koordiniranje podnesen je čim prije, a ako je potrebna dozvola, najmanje dva mjeseca prije podnošenja konačnog projekta nadležnim tijelima radi izdavanja dozvole.

3. Zahtjev za koordiniranje građevinskih radova poduzetnika koji pruža ili je ovlašten za pružanje javnih elektroničkih komunikacijskih mreža poduzetniku koji pruža ili je ovlašten za pružanje javnih elektroničkih komunikacijskih mreža može se smatrati neopravdanim ako su ispunjena oba sljedeća uvjeta:

- (a) zahtjev se odnosi na područje koje je bilo obuhvaćeno jednim od sljedećeg:
 - (i) prognozom obuhvata širokopoljnih mreža, uključujući mreže vrlo velikog kapaciteta, na temelju članka 22. stavka 1. Direktive (EU) 2018/1972;
 - (ii) pozivom na iskazivanje namjere postavljanja mreža vrlo velikog kapaciteta na temelju članka 22. stavka 3. Direktive (EU) 2018/1972;
 - (iii) javnim savjetovanjem o primjeni pravila Unije o državnim potporama;
- (b) poduzetnik podnositelj zahtjeva nije iskazao namjeru postavljanja mreža vrlo velikog kapaciteta u području iz točke (a) ni u jednom od zadnjih postupaka navedenih u toj točki koji su se odnosili na razdoblje u kojem je podnesen zahtjev za koordiniranje.

Ako se zahtjev za koordiniranje smatra neopravdanim na temelju prvog stavka, poduzetnik koji pruža ili je ovlašten za pružanje javnih elektroničkih komunikacijskih mreža koji odbija koordiniranje građevinskih radova postavlja fizičku infrastrukturu s dovoljnim kapacitetom da se zadovolje moguće buduće opravdane potrebe za pristupom treće strane.

4. Stavci 2. i 3. ne moraju se primjenjivati na građevinske radove ograničenih razmjera, primjerice u smislu vrijednosti, opsega ili trajanja, i na kritičnu nacionalnu infrastrukturu. Države članice utvrđuju vrstu građevinskih radova za koje se smatra da su ograničenih

razmjera ili povezani s kritičnom nacionalnom infrastrukturom na temelju propisno objašnjenih i razmjernih razloga. Informacije o takvim vrstama građevinskih radova objavljuju se putem jedinstvene informacijske točke i dostavljaju Komisiji.

5. Nakon savjetovanja s dionicima, nacionalnim tijelima za rješavanje sporova i, prema potrebi, drugim nadležnim tijelima ili agencijama Unije iz relevantnih sektora Komisija može, u bliskoj suradnji s BEREC-om, dati upute o primjeni ovog članka.

Članak 6.

Transparentnost planiranih građevinskih radova

1. U svrhu sklapanja sporazuma o koordiniranju građevinskih radova iz članka 5. svaki mrežni operator putem jedinstvene informacijske točke stavlja na raspolaganje sljedeće minimalne informacije u elektroničkom obliku:

- (a) georeferenciranu lokaciju i vrstu radova;
- (b) uključene elemente mreže;
- (c) procijenjeni datum početka radova i njihovo trajanje;
- (d) procijenjeni datum za podnošenje konačnog projekta nadležnim tijelima za izdavanje dozvola, ako je primjenjivo;
- (e) kontaktnu točku.

Mrežni operator stavlja na raspolaganje informacije iz prvog podstavka za planirane građevinske radove povezane s njegovom fizičkom infrastrukturom. To je dužan učiniti čim mu informacije postanu dostupne, a u svakom slučaju i ako je propisana obveza ishođenja dozvole, najkasnije tri mjeseca prije prvog podnošenja zahtjeva za dozvolu nadležnim tijelima.

Operatori imaju pravo pristupa, na zahtjev, minimalnim informacijama iz prvog podstavka u elektroničkom obliku putem jedinstvene informacijske točke. U zahtjevu za pristup informacijama navodi se područje na kojem operator koji podnosi zahtjev planira postavljanje elemenata mreža vrlo velikog kapaciteta ili povezane opreme. Zatražene informacije stavljaju se na raspolaganje pod proporcionalnim, nediskriminirajućim i transparentnim uvjetima u roku od tjedan dana od dana primitka zahtjeva za informacije. Pristup minimalnim informacijama može se ograničiti samo u mjeri u kojoj je to potrebno radi sigurnosti i cjelovitosti mreža, nacionalne sigurnosti, zaštite i javnog zdravlja ili zbog povjerljivosti ili operativnih i poslovnih tajni.

2. Stavak 1. ne mora se primjenjivati na informacije o građevinskim radovima ograničenih razmjera, primjerice u smislu vrijednosti, opsega ili trajanja, u slučaju kritične nacionalne infrastrukture ili ako je to nužno radi nacionalne sigurnosti ili u izvanrednoj situaciji. Države članice utvrđuju, na temelju propisno objašnjenih i proporcionalnih razloga, građevinske radove koji bi se smatrali ograničenih razmjera ili koji se odnose na kritičnu nacionalnu infrastrukturu, kao i izvanredne situacije ili razloge nacionalne sigurnosti koji bi opravdali to da se na njih ne primjenjuje obveza pružanja informacija. Informacije o takvim građevinskim radovima koji su izuzeti iz obveze u pogledu transparentnosti objavljuju se putem jedinstvene informacijske točke i dostavljaju Komisiji.

Članak 7.

Postupak izdavanja dozvola, uključujući dodjelu prava puta

1. Nadležna tijela ne smiju neopravdano ograničavati, ometati ili činiti ekonomski manje privlačnim postavljanje elemenata mreža vrlo velikog kapaciteta ili povezane opreme. Države članice osiguravaju da su sva pravila kojima se uređuju uvjeti i postupci izdavanja dozvola, uključujući dodjelu prava puta, potrebnih za postavljanje elemenata mreža vrlo velikog kapaciteta ili povezane opreme usklađena na cijelom državnom području.

2. Nadležna tijela stavljaju na raspolaganje sve informacije o uvjetima i postupcima izdavanja dozvola, uključujući dodjelu prava puta, među ostalim sve informacije o izuzećima za neke ili sve dozvole ili prava puta koji se zahtijevaju nacionalnim pravom ili pravom Unije, putem jedinstvene informacijske točke u elektroničkom obliku.

3. Svaki operator ima pravo putem jedinstvene informacijske točke u elektroničkom obliku podnositi zahtjeve za dozvole ili dodjelu prava puta te preuzimati informacije o statusu svojeg zahtjeva.

4. Nadležna tijela u roku od 15 radnih dana od njihova primitka odbijaju zahtjeve za dozvole, uključujući za dodjelu prava puta, za koje operator koji je podnio taj zahtjev nije stavio na raspolaganje minimalne informacije putem jedinstvene informacijske točke u skladu s člankom 6. stavkom 1. prvim podstavkom.

5. Nadležna tijela izdaju ili odbijaju dozvole, osim u slučaju prava puta, u roku od četiri mjeseca od dana primitka potpunog zahtjeva za dozvolu.

Nadležna tijela u roku od 15 dana od primitka zahtjeva utvrđuju potpunost zahtjeva za dozvole ili dodjelu prava puta. Ako nadležna tijela u tom roku nisu pozvala podnositelja zahtjeva da dostavi informacije koje nedostaju, zahtjev se smatra potpunim.

Prvim i drugim podstavkom ne dovode se u pitanje drugi rokovi ili obveze koji su propisani za pravilnu provedbu postupka izdavanja dozvola, uključujući žalbene postupke, u skladu s nacionalnim pravom ili pravom Unije.

Iznimno i zbog opravdanog razloga koji je utvrdila država članica, nadležno tijelo može na vlastitu inicijativu produljiti rok od četiri mjeseca iz prvog podstavka i stavka 6. Produljenje mora biti najkraće moguće. Države članice utvrđuju razloge koji opravdavaju takvo produljenje, objavljuju ih unaprijed putem jedinstvenih informacijskih točaka i o njima obavješćuju Komisiju.

Svako odbijanje dozvole ili prava puta propisno se obrazlaže na temelju objektivnih, transparentnih, nediskriminirajućih i proporcionalnih kriterija.

6. Odstupajući od članka 43. stavka 1. točke (a) Direktive (EU) 2018/1972, ako su za postavljanje elemenata mreža vrlo velikog kapaciteta ili povezane opreme uz dozvole potrebna i prava puta preko ili ispod javnog ili privatnog vlasništva, nadležna tijela dodjeljuju takva prava puta u roku od četiri mjeseca od datuma primitka zahtjeva.

7. Ako se nadležno tijelo ne očituje u roku od četiri mjeseca iz stavka 5. prvog podstavka i ako se taj rok ne produlji u skladu sa stavkom 5. četvrtim podstavkom, smatra se da je dozvola izdana. To se primjenjuje i na prava puta iz stavka 6.

8. Komisija provedbenim aktom određuje kategorije postavljanja elemenata mreža vrlo velikog kapaciteta ili povezane opreme za koje se ne primjenjuje postupak izdavanja dozvola u smislu ovog članka. Taj se provedbeni akt donosi u skladu s postupkom ispitivanja iz članka 13.

9. Nadležna tijela ne smiju uvjetovati postavljanje elemenata iz stavka 8. ishodenjem pojedinačne urbanističke dozvole ili drugih pojedinačnih prethodnih dozvola. Odstupajući od toga, nadležna tijela mogu zahtijevati dozvole za postavljanje elemenata mreža vrlo velikog

kapaciteta ili povezane opreme na zgradama ili lokacijama arhitektonske, povijesne, vjerske ili prirodne vrijednosti zaštićenima u skladu s nacionalnim pravom ili ako je to potrebno zbog javne sigurnosti.

10. Za dozvole, osim prava puta, potrebne za postavljanje elemenata mreža vrlo velikog kapaciteta ili povezane opreme, ne naplaćuju se nikakve naknade ili pristojbe koje premašuju administrativne troškove kako je uređeno, *mutatis mutandis*, u članku 16. Direktive (EU) 2018/1972.

11. Operatoru koji je pretrpio štetu zbog nepoštovanja rokova primjenjivih na temelju stavaka 5. i 6. pretrpljena šteta nadoknađuje se u skladu s nacionalnim pravom.

Članak 8.

Fizička infrastruktura i svjetlovodna instalacija unutar zgrade

1. Sve zgrade na lokaciji krajnjeg korisnika, uključujući elemente u zajedničkom vlasništvu, koje su novogradnja ili na kojima se izvode radovi opsežne obnove i za koje su zahtjevi za građevinsku dozvolu podneseni nakon [DATUM STUPANJA NA SNAGU + 12 MJESECI] moraju biti opremljene fizičkom infrastrukturom unutar zgrade namijenjenom za postavljanje svjetlovodne instalacije do završnih točaka mreže i svjetlovodnom instalacijom unutar zgrade.

2. Sve višestambene zgrade koje su novogradnja ili na kojima se izvode radovi opsežne obnove i za koje su zahtjevi za građevinsku dozvolu podneseni nakon [DATUM STUPANJA NA SNAGU + 12 MJESECI], moraju biti opremljene pristupnom točkom.

3. Do [DATUM STUPANJA NA SNAGU + 12 MJESECI] sve zgrade na lokaciji krajnjeg korisnika, uključujući njihove elemente u zajedničkom vlasništvu, podvrgnute značajnoj obnovi kako je definirana u članku 2. točki 10. Direktive 2010/31/EU moraju biti opremljene fizičkom infrastrukturom unutar zgrade namijenjenom za postavljanje svjetlovodne instalacije do završnih točaka mreže te svjetlovodnom instalacijom unutar zgrade. Sve višestambene zgrade podvrgnute značajnoj obnovi kako je definirana u članku 2. točki 10. Direktive 2010/31/EU, moraju biti opremljene i pristupnom točkom.

4. Države članice do [DATUM STUPANJA NA SNAGU + 9 MJESECI] donose relevantne norme ili tehničke specifikacije potrebne za provedbu stavaka 1., 2. i 3. Tim se normama ili tehničkim specifikacijama utvrđuje barem sljedeće:

- (a) specifikacije pristupne točke zgrade i specifikacije svjetlovodnog sučelja;
- (b) specifikacije kabela;
- (c) specifikacije utičnice;
- (d) specifikacije cijevi ili mikrocijevi;
- (e) tehničke specifikacije potrebne za sprečavanje interferencije s električnim kabelima;
- (f) najmanji polumjer savijanja.

5. Zgrade opremljene u skladu s ovim člankom ispunjavaju uvjete za dobivanje oznake „prikladna za svjetlovodnu instalaciju”.

6. Države članice do [DATUM STUPANJA NA SNAGU + 12 MJESECI] uspostavljaju programe certificiranja za potrebe dokazivanja sukladnosti s normama ili tehničkim specifikacijama iz stavka 4. te za dodjelu oznake „prikladna za svjetlovodnu instalaciju” iz stavka 5. Države članice uvjetuju izdavanje građevinskih dozvola iz stavaka 1. i 2. sukladnošću s normama ili tehničkim specifikacijama iz ovog stavka na temelju ovjerenog izvješća o ispitivanju.

7. Stavci 1., 2. i 3. ne primjenjuju se na određene kategorije zgrada, osobito jednostambene, ako je usklađivanje s tim odredbama neproporcionalno, osobito u smislu troškova za pojedinačne ili zajedničke vlasnike na temelju objektivnih razloga.

8. Stavci 1., 2. i 3. ne moraju se primjenjivati na određene vrste zgrada, kao što su određene kategorije spomenika, povijesne zgrade, vojne zgrade i zgrade koje se koriste za potrebe nacionalne sigurnosti, kako su definirane nacionalnim pravom. Države članice utvrđuju takve kategorije zgrada na temelju propisno objašnjenih i proporcionalnih razloga. Informacije o takvim kategorijama zgrada objavljuju se putem jedinstvene informacijske točke i dostavljaju Komisiji.

Članak 9.

Pristup fizičkoj infrastrukturi unutar zgrade

1. Podložno stavku 3. prvom podstavku, svaki pružatelj usluge javne elektroničke komunikacijske mreže ima pravo o vlastitom trošku uvesti svoju mrežu do pristupne točke.

2. Podložno stavku 3. svaki pružatelj usluge javne elektroničke komunikacijske mreže ima pravo pristupiti bilo kojoj postojećoj fizičkoj infrastrukturi unutar zgrade radi postavljanja elemenata mreža vrlo velikog kapaciteta ako je udvostručavanje tehnički neizvedivo ili ekonomski neisplativo.

3. Svaki nositelj prava korištenja pristupne točke i fizičke infrastrukture unutar zgrade dužan je pod poštenim i nediskriminirajućim uvjetima, što prema potrebi uključuje cijenu, udovoljiti svim opravdanim zahtjevima za pristup pristupnoj točki i fizičkoj infrastrukturi unutar zgrade koje su podnijeli pružatelji javne elektroničke komunikacijske mreže.

Svaki nositelj prava na korištenje pristupne točke ili fizičke infrastrukture unutar zgrade može odbiti pristup ako je pristup svjetlovodnoj instalaciji unutar zgrade omogućen u skladu s obvezama propisanim glavom II. poglavljima od II. do IV. Direktive (EU) 2018/1972 ili je dostupan pod poštenim, razumnim i nediskriminirajućim uvjetima, uključujući cijenu.

4. Ako nema fizičke infrastrukture unutar zgrade namijenjene za postavljanje svjetlovodne instalacije, svaki pružatelj javne elektroničke komunikacijske mreže ima pravo završiti svoju mrežu u prostorijama pretplatnika, uz njegovu suglasnost, pod uvjetom da pritom na najmanju moguću mjeru svede utjecaj na privatnu imovinu trećih osoba.

5. Ovim se člankom ne dovodi u pitanje pravo vlasništva vlasnika pristupne točke ili fizičke infrastrukture unutar zgrade ako nositelj prava korištenja te infrastrukture ili pristupne točke nije njihov vlasnik ni pravo vlasništva bilo kojih trećih osoba, kao što su vlasnici zemljišta i vlasnici zgrada.

6. Nakon savjetovanja s dionicima, nacionalnim tijelima za rješavanje sporova i, prema potrebi, drugim nadležnim tijelima ili agencijama Unije iz relevantnih sektora Komisija može, u bliskoj suradnji s BEREC-om, dati upute o primjeni ovog članka.

Članak 10.

Digitalizacija jedinstvenih informacijskih točki

1. Jedinstvene informacijske točke stavljaju na raspolaganje odgovarajuće digitalne alate, primjerice u obliku internetskih portala, digitalnih platformi ili digitalnih aplikacija, kako bi omogućile ostvarivanje svih prava putem interneta i ispunjavanje svih obveza utvrđenih u ovoj Uredbi.

2. Države članice mogu, prema potrebi, međusobno povezati ili potpuno ili djelomično integrirati nekoliko digitalnih alata na koje se oslanjaju jedinstvene informacijske točke iz stavka 1.

3. Države članice određuju jedinstvenu nacionalnu digitalnu ulaznu točku, koja se sastoji od zajedničkog korisničkog sučelja koje omogućuje neometan pristup digitaliziranim jedinstvenim informacijskim točkama.

Članak 11.

Rješavanje sporova

1. Ne dovodeći u pitanje mogućnost upućivanja predmeta sudu, svaka stranka ima pravo uputiti nadležnom nacionalnom tijelu za rješavanje sporova osnovanom na temelju članka 12. spor do kojeg može doći:

- (a) ako je pristup postojećoj infrastrukturi odbijen ili ako nije postignut dogovor o specifičnim uvjetima, uključujući cijenu, u roku od mjesec dana od dana primitka zahtjeva za pristup na temelju članka 3.;
- (b) u vezi s pravima i obvezama utvrđenima u člancima 4. i 6., uključujući slučajeve u kojima zatražene informacije nisu dostavljene u roku od 15 dana od podnošenja zahtjeva na temelju članka 4. i u roku od tjedan dana nakon podnošenja zahtjeva na temelju članka 6.;
- (c) ako sporazum o koordiniranju građevinskih radova na temelju članka 5. stavka 2. nije postignut u roku od mjesec dana od dana primitka službenog zahtjeva za koordiniranje građevinskih radova; ili
- (d) ako sporazum o pristupu fizičkoj infrastrukturi unutar zgrade iz članka 9. stavka 2. ili 3. nije postignut u roku od mjesec dana od dana primitka službenog zahtjeva za pristup.

2. Uzimajući u potpunosti u obzir načelo proporcionalnosti i načela utvrđena u uputama Komisije, nacionalno tijelo za rješavanje sporova iz stavka 1. donosi obvezujuću odluku o rješavanju spora najkasnije:

- (a) u roku od četiri mjeseca od datuma primitka zahtjeva za rješavanje spora za sporove iz stavka 1. točke (a);
- (b) u roku od mjesec dana od datuma primitka zahtjeva za rješavanje spora za sporove iz stavka 1. točaka (b), (c) i (d).

Ti se rokovi mogu produljiti samo u iznimnim okolnostima.

3. Za sporove iz stavka 1. točaka (a), (c) i (d) odluka nacionalnog tijela za rješavanje sporova može se sastojati od utvrđivanja poštenih i razumnih uvjeta, uključujući, prema potrebi, cijenu.

Ako se spor odnosi na pristup infrastrukturi operatora, a nacionalno tijelo za rješavanje sporova je nacionalno regulatorno tijelo, u obzir se, prema potrebi, uzimaju ciljevi utvrđeni u članku 3. Direktive (EU) 2018/1972.

4. Pravilima utvrđenima u ovom članku dopunjuju se i ne dovode se u pitanje pravni lijekovi i postupci u skladu s člankom 47. Povelje Europske unije o temeljnim pravima⁴⁷.

⁴⁷ Povelja Europske unije o temeljnim pravima (SL C 326, 26.10.2012., str. 391.–407.).

Članak 12.

Nadležna tijela

1. Sve zadaće dodijeljene nacionalnom tijelu za rješavanje sporova obavlja jedno ili više nadležnih tijela, koja mogu biti postojeća tijela.
 2. Nacionalno tijelo za rješavanje sporova pravno je odvojeno i funkcionalno neovisno o bilo kojem mrežnom operatoru i bilo kojem tijelu javnog sektora u čijem je vlasništvu ili pod čijom je kontrolom fizička infrastruktura koja je predmet spora. Države članice koje zadržavaju vlasništvo ili kontrolu nad mrežnim operatorima dužne su učinkovito strukturno razdvojiti funkcije povezane s nacionalnim postupcima rješavanja sporova i funkcije jedinstvene informacijske točke od aktivnosti povezanih s vlasništvom ili kontrolom.
 3. Nacionalno tijelo za rješavanje sporova može naplaćivati naknade za pokrivanje troškova obavljanja zadaća koje su mu dodijeljene.
 4. Sve stranke na koje se odnosi spor moraju u potpunosti surađivati s nacionalnim tijelom za rješavanje sporova.
 5. Funkcije jedinstvene informacijske točke iz članaka od 3. do 8. i članka 10. obavlja jedno ili više nadležnih tijela koja imenuju države članice na nacionalnoj, regionalnoj ili lokalnoj razini, prema potrebi. Kako bi se pokrili troškovi obavljanja tih funkcija, mogu se naplaćivati naknade za korištenje jedinstvenih informacijskih točaka.
 6. Stavak 2. primjenjuje se *mutatis mutandis* na nadležna tijela koja obavljaju funkcije jedinstvene informacijske točke.
 7. Nadležna tijela svoje ovlasti izvršavaju nepristrano, transparentno i pravodobno. Države članice osiguravaju im odgovarajuća tehnička i financijska sredstva te ljudske resurse kako bi mogla provoditi dodijeljene im zadaće.
 8. Države članice putem jedinstvene informacijske točke objavljuju zadaće svakog nadležnog tijela, osobito ako su te zadaće dodijeljene većem broju nadležnih tijela ili ako su se dodijeljene zadaće promijenile. Nadležna tijela prema potrebi se međusobno savjetuju i surađuju u pitanjima od zajedničkog interesa.
 9. Države članice do [DATUM STUPANJA NA SNAGU] obavješćuju Komisiju o identitetu svakog tijela koje je u skladu s ovim člankom nadležno za obavljanje funkcije na temelju ove Uredbe i njegovim nadležnostima te o svakoj njegovoj izmjeni, i to prije nego što to imenovanje ili izmjena stupi na snagu.
 10. Svaka odluka koju donese nadležno tijelo podliježe žalbi, u skladu s nacionalnim pravom, pred potpuno neovisnim žalbenim tijelom, uključujući pravosudna tijela. Na svaku žalbu na temelju ovog stavka primjenjuje se *mutatis mutandis* članak 31. Direktive (EU) 2018/1972.
- Pravom na žalbu u skladu s prvim podstavkom ne dovodi se u pitanje pravo stranaka na pokretanje spora pred nadležnim nacionalnim sudom.

Članak 13.

Postupak odbora

1. Komisiji pomaže Odbor za komunikacije osnovan člankom 118. stavkom 1. Direktive (EU) 2018/1972. Navedeni odbor je odbor u smislu Uredbe (EU) br. 182/2011.
2. Pri upućivanju na ovaj stavak primjenjuje se članak 5. Uredbe (EU) br. 182/2011.

Članak 14.

Sankcije i naknade štete

Države članice utvrđuju pravila o sankcijama, među ostalim, prema potrebi, o novčanim kaznama i nekaznenim unaprijed određenim ili periodičnim sankcijama koje se primjenjuju na povrede ove Uredbe i svih obvezujućih odluka koje su nadležna tijela iz članka 12. donijela na temelju ove Uredbe te poduzimaju sve mjere potrebne da se ta pravila provode. Predviđene sankcije moraju biti primjerene, učinkovite, proporcionalne i odvraćajuće.

Države članice utvrđuju pravila o primjerenoj financijskoj naknadi osobama koje trpe štetu zbog izvršavanja prava predviđenih ovom Uredbom.

Članak 15.

Izvješćivanje i praćenje

1. Komisija do [DATUM STUPANJA NA SNAGU + 5 GODINA] podnosi Europskom parlamentu i Vijeću izvješće o provedbi ove Uredbe. To izvješće mora sadržavati sažetak učinka mjera utvrđenih u ovoj Uredbi i procjenu napretka u ostvarivanju ciljeva Uredbe, među ostalim i to bi li i na koji način Uredba mogla dodatno doprinijeti ostvarenju ciljeva u području povezivosti do 2030. utvrđenih u Odluci o uspostavi programa politike za digitalno desetljeće.

2. U tu svrhu Komisija može od država članica zatražiti informacije, koje su one dužne dostaviti bez nepotrebne odgode. Do [DATUM STUPANJA NA SNAGU + 12 MJESECI] države članice, u bliskoj suradnji s Komisijom, preko Odbora za komunikacije osnovanog na temelju članka 118. Direktive (EU) 2018/1972 utvrđuju pokazatelje za primjereno praćenje primjene ove Uredbe i uspostavljaju mehanizam za periodično prikupljanje podataka i izvješćivanje Komisije o njima.

Članak 16.

Prijelazne mjere

Nacionalne mjere kojima se određuju kategorije postavljanja elemenata mreža vrlo velikog kapaciteta ili povezane opreme za koje se ne primjenjuje nikakav postupak izdavanja dozvola u smislu članka 7. i koje su države članice donijele na temelju Direktive 2014/61/EU ili prije njezina stupanja na snagu, ali u skladu s njom, nastavljaju se primjenjivati do početka primjene provedbenog akta propisanog u članku 7. stavku 8. ove Uredbe.

Članak 17.

Stavljanje izvan snage

1. Direktiva 2014/61/EU stavlja se izvan snage.
2. Upućivanja na Direktivu stavljenju izvan snage smatraju se upućivanjima na ovu Uredbu i čitaju se u skladu s korelacijskom tablicom iz Priloga.

Članak 18.

Stupanje na snagu i primjena

1. Ova Uredba stupa na snagu dvadesetog dana od dana objave u *Službenom listu Europske unije*.

2. Primjenjuje se od [6 mjeseci nakon njezina stupanja na snagu].

Ova je Uredba u cijelosti obvezujuća i izravno se primjenjuje u svim državama članicama.

Sastavljeno u Bruxellesu,

*Za Europski parlament
Predsjednica*

*Za Vijeće
Predsjednik*

Bruxelles, 23.2.2023.
COM(2023) 94 final

ANNEX

PRILOG

Prijedlogu

UREDBE EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA

o mjerama za smanjenje troškova postavljanja gigabitnih elektroničkih komunikacijskih mreža i stavljanju izvan snage Direktive 2014/61/EU (Akt o gigabitnoj infrastrukturi)

{SEC(2023) 96 final} - {SWD(2023) 46 final} - {SWD(2023) 47 final}

PRILOG

Korelacijska tablica

Direktiva 2014/61/EU	Ova Uredba
članak 1. stavak 1.	članak 1. stavak 1.
članak 1. stavak 2.	—
članak 1. stavak 3.	članak 1. stavak 3.
članak 1. stavak 4.	članak 1. stavak 2.
članak 2.	članak 2.
članak 3. stavak 1.	članak 3. stavak 7.
članak 3. stavak 2.	članak 3. stavak 1.
—	članak 3. stavak 2.
članak 3. stavak 3.	članak 3. stavak 3.
—	članak 3. stavak 4.
—	članak 3. stavak 5.
—	članak 3. stavak 6.
članak 3. stavak 4.	članak 11. stavak 1. točka (a)
članak 3. stavak 5.	članak 11. stavak 2. članak 11. stavak 3.
članak 3. stavak 6.	članak 3. stavak 8.
—	članak 3. stavak 9.
—	članak 11. stavak 4.
članak 4. stavak 1.	članak 4. stavak 1.
članak 4. stavak 2.	—
članak 4. stavak 3.	članak 4. stavak 1. članak 4. stavak 2.
članak 4. stavak 4.	—
članak 4. stavak 5.	članak 4. stavak 3.

članak 4. stavak 6.	članak 11. stavak 1. točka (b) članak 11. stavak 2. točka (b)
članak 4. stavak 7.	članak 4. stavak 4.
članak 4. stavak 8.	članak 4. stavak 5.
članak 5. stavak 1.	članak 5. stavak 1.
članak 5. stavak 2.	članak 5. stavak 2.
—	članak 5. stavak 3.
članak 5. stavak 3.	članak 11. stavak 1. točka (c)
članak 5. stavak 4.	članak 11. stavak 2. točka (b) članak 11. stavak 3.
članak 5. stavak 5.	članak 5. stavak 4.
—	članak 5. stavak 5.
članak 6. stavak 1.	članak 6. stavak 1.
članak 6. stavak 2.	—
članak 6. stavak 3.	članak 6. stavak 1.
članak 6. stavak 4.	članak 11. stavak 1. točka (b), članak 11. stavak 2. točka (b)
članak 6. stavak 5.	članak 6. stavak 2.
—	članak 7. stavak 1.
članak 7. stavak 1.	članak 7. stavak 2.
članak 7. stavak 2.	članak 7. stavak 3.
—	članak 7. stavak 4.
članak 7. stavak 3.	članak 7. stavak 5.
—	članak 7. stavak 6. članak 7. stavak 7. članak 7. stavak 8. članak 7. stavak 9.
članak 7. stavak 4.	članak 7. stavak 11.

članak 8. stavak 1.	članak 8. stavak 1.
članak 8. stavak 2.	članak 8. stavak 2.
članak 8. stavak 3.	članak 8. stavak 5.
članak 8. stavak 4.	članak 8. stavak 7. članak 8. stavak 8.
članak 9. stavak 1.	članak 9. stavak 1.
članak 9. stavak 2.	članak 9. stavak 2.
članak 9. stavak 3.	članak 9. stavak 3. članak 11. stavak 1. točka (d) članak 11. stavak 2.
članak 9. stavak 4.	članak 9. stavak 3.
članak 9. stavak 5.	članak 9. stavak 4.
članak 9. stavak 6.	članak 9. stavak 5.
—	članak 9. stavak 6.
članak 10. stavak 1.	članak 12. stavak 1.
članak 10. stavak 2.	članak 12. stavak 2. i članak 12. stavak 3.
članak 10. stavak 3.	članak 12. stavak 4.
članak 10. stavak 4.	članak 12. stavak 5.
—	članak 12. stavak 6.
—	članak 12. stavak 7.
članak 10. stavak 5.	članak 12. stavak 8.
članak 10. stavak 6.	članak 12. stavak 9.
—	članak 13.
članak 11.	članak 14.
članak 12.	članak 15.
—	članak 16.

—	članak 17.
članak 13.	—
članak 14.	članak 18.
članak 15.	članak 18.